

Isu-geynta lacagta, kaarka lacag bixinta
iyo tacadiyada ka dhanka ah jinsiga ::
Hagaha dhabta ah ee xirfadlayaasha
bani'aadamnimada

WEHELKA HAGAHA GUDDIGA JOOGTADA AH EE TACADIYADA | JINSIGA 2019



Mahadnaq

Isukeenistan waxaa lagu sameeyay dadaal iskaashi oo 15 hay'adood ku caawiyeen aasaaskiisa, qaabeynta iyo dib u eegista. Hawsha waxaa hogaaminayey oo maalgeliyey CARE USA. Isukeenista waxaa diyaariyay Joanna Friedman, oo ah lataliye madaxbanaan, iyadoo matalayso CARE USA iyo CVA iyo GBV kooxda latalinta ee Tixraaca Tilmaamaha IASC GBV. Liis buuxa oo ah tabarucayaasha ayaa kujira [Lifaaqa 3](#)



Jadwalka Tasmada

GAABINTA	5
QORAAL KU SAABSAN EREYBIXINTA	5
UJEEBADA	6
KADIB MARKII AAD AKHRISO ISUGEEYAHAN, WAXAAD AWOODAYSAA	7
ADOO SI DHAB AH U HADLAAYO, WAA MAXAY YARAYNTA HALISTA GBV, KA HORTAGA IYO FALCELINTA? YAA SAMEEYA?	7
SIDEE AYAA CVA IYO GBV LA ISKUGU DHAFAYAA?	8
QAYBTA I: TIXGELINNADA DHAMAAN ARIMAHA QUSEEYO YARAYNTA KHATARTA GBV, KA-HORTAGGA IYO JAWAAB-CELINTA DHAMMAAN BAHWEYNTA BANI'AADAMNIMADA	10
MAS'UULIYADDA WADAAGA AH EE WAX KA QABASHADA GBV	10
XILGUDASHADA KU AADAN DADKA AY SAAMAYNTA KU YEELATAY	10
URUURINTA WAXAA LOO ABAABULAY QAABKAN: TIXGALINTA MUHIIMKA AH EE WAJIGA WAREEGA BARNAAMIJKA- LABADA QAYBOOD EE II IYO III	15
QEYBTA II: ISKU LARIDDA YARAYNTA HALISTA GBV LAGU DARAYO CVA	16
BAARITAANKA MARXALADAHA IYO WAXQABADKA FALCELINTA	16
ABAABULIDA KHAYRAADKA	18
QAABAYNTA	19
HIRGELINTA BARNAAMIJKA	23
ISKU DUWIDDA	24
KORMEERKA	25
QIIMEYN	26
YARAYNTA HALISTA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA EE GARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA: GO'AAN QAABDHISMEEDKA IYO QALABKA FALANQAYNTA KHATARTA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA EE GARGAARKA LACAGTA	27
GO'AAN GEEDDI-SOCODKA IYADOO TIXGALINAYSA HALISTA RABSHADAHA KUSALAYSAN JINSIGS EE LAXIRIIRA HABKA.....	29
QORSHAYNTA MASHAARIICDA GARGAARKA EE LACAG BIXINTA IYO NATIJJADA LACAG BIXINTA IYO NATIJJADA XADGUDUBYADA. .	30
QEYBTA III: ADEEGSIGA GARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA AH QEYB KA MID AH KAHORTAGGA IYO WAXQABADKA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA	32
GUUD AHAAN: GUUDMARKA DOORASHADA DACDADA.....	32
XAALADDA IYO FALANQAYNTA JAWAABTA	33
ABAABULIDA KHAYRAADKA	34
NAQSHAD	34

ISTARAATIJIYADDA KA BIXITAANKA	39
HIRGALINTA	41
ISKU DUWIDA	41
ILAALINTA	42
MUUJIYEYAASHA FUDUD	42
GUNDHIG 1: ERAYADA	43
ERAYADA LA XIRIIRA GBV	43
ERAYADA LA XIRIIRA CVA	45
LIFAAQA 2: TIXRAACYO	46
LIFAAQA 3: GOGOL DHIG	48
XOG-BIXIYASHA MUHIIMKA IYO DIB-EEGAYASHA	48
LIFAAQA 4: TUSAALE GBV FALAQAAYNTA KHATARAHA CVA	50

GAABINTA

CaLP: Isbahaysiga barashada lacagta

CBO: Ururka bulshada

CCT: Lacag bixinta shuruuda leh

CFW: Lacagta shaqada

CTP: Barnamika lacag bixinta

CVA: Caawinta lacagta iyo kaarka

CWG: Shaqo qeybeedka kooxda

FSP: Bixiyasha adeega maaliyadeed

GBV: Tacadiyada ku saleysan jinsiga, sidoo kale loo yaqaan tacadiyada ku saleysan galmada iyo jinsiga (SGBV)

GBVIMS: Nidaamka Maareynta Macluumaadka tacadiyada ku saleysan Jinsiga

HC: Isuduwaha Samafalka

HCT: Kooxda Gargaarka Bani'aadamnimada Wadanka

IASC: Guddiga Joogtada ah ee Hay'adaha

ICCG: Ururada Isuduwidada Kooxaha

IDP: Dadka dalkooda ku barakacay

IPV: Gacan ka hadalka lamaanaha

IOM: Ururka Caalamiga ee Socdaalka

IRC: GuddigaCaalamiga ee Badbaadinta

LGBTQI: khaniisad, Khaniis,laba dareenle, nimow naag, kooxda isku raacday jinsiyada shakhsiyadeed iyo labeeeb

MRB: Khidmada ugu hoosayso ee la isticmali karo

MNO: Shabakada xiriirinta telefonada

MOC: Wareejinta lacagta siyaabo badan

OCHA: Xafiiska Xiriirinta ee Arrimaha Bani'aadamnimada

PDM: Kormeerka qeybinta kadib (kaashka iyo kaalmada foojarka)

PLWHA: Dadka la nool xanuunada aidka iyo Hiviga

PSEA: Ka ilaalinta faraxumaynta iyo ku-xadgudubka galmada

SADDD: Jinsiga, da'da iyo naafonimada xogta la kala saaray

SEA: Ka faa'iidaysiga galmada iyo xadgudubka

SOP: Nidaamka hawlgalka caadiga ah

UN: Qaramada Midoobay

UNHCR: Xafiiska Qaramada Midoobayd ee Wakiilka Sare ee Qaxootiga

WHO: Hay'ada Caafimaadka Aduunka

WRC: Guddiga Qaxootiga Haweenka

QORAAL KU SAABSAN EREYBIXINTA

Eray bixinta ku aadan ururuntan waxaa loola jedaa in la helo dhagaystayaal badan oo adeegayaasha baniaadanimada ka shaqeeya, xiriiriyasha iyo deeq bixiyaasha xirfadlayaasha, qaybaha gaarka ah(lacagta iyo kaarka lacag bixinta) iyadoo la garowsanaayo in lacagta iyo kaarka lacag bixinta aysan ahayn qayb gaara laakiin ay tahay takhasus kordhaayo oo dhanka barnaamijka ah. Sidaa darted waxaa laga fogaanayaa eray bixinta tacadiyada ka dhanka ah jinsiga, loo sharaxaa sida ugu haboon ama lala xiriiriyaa cilmi baaris/ baaritaano dheeraad ah marxalada qaybaha gaarka ah ee lacagta iyo kaarka lacagta iyo eray- bixinta tacadiyada ka dhanka ah jinsiga, eeg [qaamuuska eray bixinta ee Caawinta Lacagta iyo Foojarka](#) iyo Tilmaamaha 2015 ee IASC [ee Iskuxirka Waxqabadyada Rabshada ku saleysan Jinsiga ee Waxqabadka Bani'aadamnimada](#).

Eeg [lifaaqa laad: Qaamuuska](#) dhammaadka isugeynta

Ujeedada

Ujeedada kaalmadan lacageed iyo foojarka (CVA) iyo rabshadaha ku saleysan jinsiga (GBV) ee la isku soo uruurinayo ayaa ah in laga caawiyo hawl wadeenada bani'aadamnimada iyo bulshooyinka aysaameeyeen dhibaatooyinka iyo colaadaha ilaa:

- ✓ Is waafajinta yareynta khatarta tacadiyada jinsiga iyo adeegyada lacagta iyo kaarka caawimada
- ✓ ku dabakhida ka hortaga tacadiyada jinsiga ee barnaamijyo kaladuwan iyadoo la adeegsanayo CVA markay habboon tahay; Iyo
- ✓ Kudabakhida lacagta iyo kaarka caawimada ka hortaga tacadiyada jinsiga ah iyo ka

Isu-ururintani waxay iftiiminaysaa arimaha mudanka ah in la tixgaliyo, ficilada muhiimka ah, rajooyinka suuban iyo casharada laga bartay si loo caawiyo in shaqaalaha gargaarku la shaqeeyan shaqsiyada iyo bulshooyinka dhibaataysan, sidii ay u ogaan lahayeen una dabagali lahaayeen qataraha tacadiyada / gafafka ka dhanka ah jinsiga looguna dabakhi lahaa mashaariicda inta ay socdaa.

n. Isu-ururintani waxay bixinaysaa tusaalayaalka suurtagalka ah ee faa'iidada leh iyo waxa ka soo bixi kara marka kaarka lacag caawinta ay weheliyaan caawimaado kale iyo adeegyada baritaari kara ka hortagida iyo wax ka qabadka tacadiyada loo gaysto jinsiga.

Isu-ururintan waxaa looga danleeyahay inay dhamaystirto Go'aamadii gudiga joogta ee hayada ee sanadkii 2015 ee ku larida waxka qabadka tacadiyada jinsiga waxqabadyada baniaadamnimada. (hadana loo yaqaano tusayaasha tacadiyada jinsiga) qoraalada kale ee weheliya waxaa ka mida buug-jeebka tacadiyada jinsiga. Tusayaasha tacadiyada jinsigu waxay diirada saarayaan waxka qabadka yareynta tacadiyada kuwaas oo looga jawaabi karo dhamaan waxqabadyada kala duwan ee baniadamnimada; halka Isu-ururinta ay xooga diirada saareyso hagida dhabta ah eek u aadan yareynta qatarta tacadiyada jinsiga ee dhaman saamilayda baniaadanimada marka ay isticmaalayaan Kaarka lacag bixinta.

Isu-ururintan waxaa sidoo kale in loo isticmaali karaa u qareemida iyo xasuusinta dhaman shaqaalaha ka shaqeeya baniadamnimada, maamulayaasha iyo xariiriyayaasha masuuliyadooda ku aadan isku- larida dabakhida qatarta tacadiyada jinsiga eek u aadan karaka lacag bixinta iyo dhaman mashaariicda qaybaha ka duwan. Isugeeyaha waxaa loogu talagalay:

1. Xirfadleyda bani'aadamnimada ee ku sugan goobta, dhammaan aagagga ama qaybaha ka jawaab celinta bani'aadamnimada ee u adeegsada barnaamijyadooda lacag ama foojarro.

2. Khabiirada GBV ee ka fikiraya adeegsiga CVA barnaamijyadooda.
3. Xubnaha kooxda wadanka gargaarka bani'aadamnimada (HCT).
4. Isuduwayaasha bini'aadamnimada (HCs) iyo deeq-bixiyeyaasha la taliya oo kormeera kooxaha iyo la-hawlgalayaasha isku-dhafka GBV / dhexgalka.

KADIB MARKII AAD AKHRISO ISUGEEYAHAN, WAXAAD AWOODAYSAA ...

1. Farqiga u dhaxeeya i) yareynta halista tacadiyada kadhanka ah jinsiga ee kaarka caawimaada lacagta, iyo ii) siyaabaha suurtagalka ah ee kaarka cawimada lacagta ay gacan uga geysan karto kahortagga iyo jawaab celinta tacadiyada kadhanka ah jinsiga.
2. Ficillada dhabta ah wax ku oolka ah ee CVA iyo / ama khubarada takhasuska leh iyo hawlwadeenada kale ee samafalka ay qaadi karaan si loo aqoonsado loona yareeyo halista GBV ee CVA.
3. Aqoonso ficillada wax ku oolka ah ee ay khuburada GBV qaadi karaan si loogu daro GBV-ilaalinta CVA barnaamijyadooda GBV.

ADOO SI DHAB AH U HADLAAYO, WAA MAXAY YARAYNTA HALISTA GBV, KA HORTAGA IYO FALCELINTA? YAA SAMEEYA?

AWOOD 1: KA-HORTAGGA GBV, YARAYNTA KHATARTA IYO WAX-KA-QABASHADA TUSAALAYAASHA WAXQABAKDA KAARKA LACAGTA

KA HORTAGGA	YARAYNTA KHATARTA	JAWAABTA
Waa maxay falcelinta marka horaba looga hortagi karo inuu dhaco tacadiyada jinsiga	Waa maxay: Waxqabadyada looga hortagayo korarka ama yareynta halista u-nugulnaanta GBV	Waa maxay: Waxqabadyada lagu xallinayo cawaaqibyada GBV ka dib markay wax dhacaan
Sidee: wax looga qaban karaa sababah keenay	Sidee: Loo ogaadaa hadii ay suurta gal tahayna wax looga qabataa arimaha ka qaybqaadashada	Sidee: U fidsaa adeegyo khaas ah
Yuu yahay: Masuuliyadda dhammaan; Waxaa fulin kara khabiiri ku xeel dheer GBV AMA hawl wadeenada kale ee samafalka ah hadba sida ku habboon * Eeg qaybta ka hortagga, hoos	Yuu yahay: Dhamaan jilayaasha samafalka, dowladaha, bulshada, qof walba	Yuu yahay: GBV, Takhasusleyaasha Caafimaadka iyo Ilaalinta, kuwaas oo qaatay tababar ku habboon
CVA ee tusaalooyinka kahortagga GBV: Wareejinta lacagta caddaanka ah ee la bartilmaameedsaday ee la siinayo qoysaska halista u gelinaya gabdhaha guurka dagdag ah, sida kaalmo lacageed oo shuruud ku xiran si gabdhaha loogu sii hayo iskuulka.	Yaraynta halista GBV ee tusaalooyinka CVA: Kooxokala gooni ah loosameeyo haweenka oo ku saabsan doorbidka ay u leeyihiin qoysaska helaya wareejinta lacagta ama foojarka, iyagoo weydiinaya haddii beegsiga haweenka ay sababi karto xiisad ka dhex jirta qoyska ama wax walwal nabadgelyo ah. ¹	CVA ee ku jirta GBV tusaale ahaan jawaabta khaaska ah: CVA iyada oo qayb ka ah daryeelka badbaadayaasha iyo kaalmaynta maareynta kiiska, tusaale ahaan u gudbinta lacag caddaan ah si loogu daboolo kharashka gaadiidka, ama wareejinta lacagta ee shuruudda leh (CCT) si loogu dhiirrigeliyo xaadiridda ballamaha joogtada ah ee dabagalka ah.

¹ Cadaymaha muujinaya meelaha qaar, iyadoo ujeedadu tahay dumarka CVA iyadoo aan lasoo gudbin kooxo dood ka hadlaya wax jinsi ku salaysan oo ay ku jiraan rag la mid ah CVA ama caamida nololaha waxay ka qayb qaadan karaan xoogaga qoysaska suurtagalnimada dhibaatooyinka saaxiibtimada dhow (IPV). [Ilaalinta shaqooyinka la xidhiidha lacagta: Cilmi baadhis](#)

Tilmaamaha wax ku oolka muuqda ee kahortaga GBV ayaa lagu xusay labada qaybood ee isugeynta, labadaba jilayaasha CVA iyo khubarada GBV.

→ **WAA MAXAY SABABTU?** IASC waxay sheegtay in yareynta qatarta GBV looga baahan yahay dhamaan hawl wadeenada bani'aadamnimada dhamaan barnaamijyada (Fiiri Qeybta I ee mas'uuliyada wadajirka ah), halka jawaabta GBV ay fulinayaan khabiiri ku takhasusay GBV oo qeyb ka ah barnaamijyada keligood GBV.² Kahortagga GBV sidoo kale waxaa sida caadiga ah lagu fuliyaa iyadoo qayb ka ah barnaamijyada kali kaliga ah ee GBV, khabiiri ku takhasusay GBV; Waxaa muhiim ah in la ogaado in barnaamijyada isku dhafan, ee ka kooban qaybaha kala duwan ay si wada jir ah u qorsheeyeen khabiiri ku takhasusay GBV iyo takhasusleyaal kale oo farsamo ay gacan ka geysan karaan ka hortagga GBV. Tusaale ahaan, barnaamijka hab-nololeedka waxaa ku jiri kara ujeedooyinka ka-hortagga GBV iyo tallaabooyinka, ficilladan waxaa ku jiri kara qayb CVA ah. Xaaladdan oo kale jilayaasha barnaamijka habnololeedku waxay u baahan doonaan inay si dhow ula jaan qaadaan khubarada ku takhasustay GBV.

SIDEE AYAA CVA IYO GBV LA ISKUGU DHAFAYAA?

Markaad eegto taxadarka ilaalinta ee *isku xidhka - isdhexgalka - barnaamijyada keli-keli ah* waxay gacan ka geysan kartaa qeexida qaababka yareynta halista CVA iyo GBV, ka hortagga iyo falcelinta jawaab celinta ay isugu soo laaban karaan: Loo kordhiyay Tilmaamtii ugu dambaysay ee caalamiga ah ee GBV, "isku xidhka guud" ayaa la cusbooneysiisay³ laguna ballaariyay 'isdhexgalka.' Burbur ku saleysan eray bixintii ugu dambaysay ayaa ku qoran Jadwalka.

2 Waraysiyada xog hayaha iyo dib u eegista ay samaynayaan GBV iyo kooxda la talinta ee CVA, eeg Dabagalaha 3: Gogol dhig.

3 Iyadoo ay ku salaysantahay kala jabinta **Talaabada ilaalada: Jawaabaha bani aadanimo ee ku aadan ilaalada dadka shacabka ah** iyo haayada CARE ToC ku hagaajinta xaaladaha deg dega ah ee GBV (CARE, forthcoming 2019)

4 **Tilmaamaha GBV**; Buuga isku xidhka hawlaha rabshadaha la xidhiidha jinsiga iyo xaaladaha deg deg ah (GBV AoR Kooxda Ilaalada Caalamiga ah 2018, saxaafada)

JADWALKA 2: IS-DHEXGALKA CVA IYO GBV5

	ISKU XIDHKA GBV/DHEX-GALKA YARAYNTA HALISTA GBV EE CVA	BARNAAMIJYO ISKU DHAFAN (BARNAAMIJYO BADAN OO ISKU DHAFAN OO LEH UJEEDDOOYINKA DHAXGALKA GBV)	KALIGAA AHOW AMA BARNAAMIJKA GAAR AH EE GBV
Halkee ku jira isugeynta	Qaybta II	Qeybta II, Qaybta III <i>Eeg qaybta kore kahortaga GBV</i>	Qaybta III
Qeexid , oo lagu dabaqay CVA	Nidaamka lagu hubinayo in CVA iyo barnaamijkiisa uu koobaya (dhammaan qaybaha oo dhan): (1) uusan keenayn ama kordhinaynin suurtagalnimada GBV; (2) si firfircoon u raadinaya in la aqoonsado oo la qaado talaabo lagu yareynayo halista GBV ee bay'ada iyo naqshadeynta iyo hirgelinta barnaamijka; Iyo (3) si firfircoon u fududeeynaayo una kormeerayo kooxaha u nugal 'helitaanka nabadgelyada ee adeegyada.	CVA, iyo inta badan barnaamijyada taageerada dhaqaale / hab nololeed ee ballaaran oo taageera oo ay ku jiraan CVA, oo leh ujeedooyin dhaqaale iyo mid badbaadin, ama waa qaab wax looga geysto ka hortagga ama jawaab celinta GBV iyada oo loo marayo kaalmada dhaqaale Ku dar ujeedooyinka gaarka ah, waxqabadyada iyo tilmaamayaasha ku saabsan GBV.	Barnaamijyo u go'an GBV oo ku lug leh takhasusleyaasha GBV oo leh ujeedooyin gaar ah, waxqabadyo iyo tilmaamayaal oo leh ujeedooyin lagu hormarinayo natiijooyinka ka hortagga GBV ama jawaab celinta oo ay ku jiraan qayb ka mid ah CVA.
Tusaale , lagu dabaqay CVA	La-tashiyada lala yeelanayo haweenka iyo gabdhaha qaan-gaarka ah ee ku saabsan goobta, waddooyinka loo maro/ laga yimaado iyo qodobbada amniga ee mashiinnada lacagta lagu qaato ama meelaha lagu qaybiyo foorjarka.	Barnaamijyada hab-nololeedka ee ujeedkoodu yahay in lagu caawiyo dadka ay dhibaataadu saameysey hagaajiyaan xaaladdooda dhaqaale iyo ka hortagga xeeladaha la qabsashada khatarta leh ee u horseedi kara GBV.	Maareynta kiiska ee dadka ka badbaaday GBV waxaa ku jira daryeel caafimaad iyo mid nafaasni ah, iyo u gudbinta CVA markay habboon tahay.
Awoodda Ugu Yar	CVA / jilayaasha farsamada waxay aqoon u leeyihiin isdhexgalka GBV, waxay awoodaan inay la socdaan halista iyo isbedelka isla markaana ay la jaanqaadaan barnaamijyada. Tababbarka yareynta halista GBV ee/ jilayaasha farsamada.CVA	Jilayaasha CVA / jilayaasha farsamada ayaa aqoon u leh isdhexgalka GBV, waxay heli karaan khabarada GBV si ay uga helaan talo ku saabsan qaabeynta GBV, hirgelinta iyo kormeerka . Tababbarka GBV ee jilayaasha farsamada CVA; Helitaanka takhasus GBV ah (xitaa haddii aan 100% loogu talagalay mashruuca) ..	Khabirada GBV waxay aqoon iyo khibrad u leeyihiin CVA waxayna marin u lahaan karaan jilayaasha CVA ama khabiiri si ay talo uga siiyaan qaabeynta CVA, hirgalinta iyo kormeerka. Tababbarka CVA ee khabarada GBV; Helitaanka jilayaasha CVA ama khabiiri (xitaa haddii aysan 100% u heellanayn mashruuca).

5 Isticmaalka ilaha: <https://gbvguidelines.org/en/capacity-building/module-3-gbv-in-emergencies/slides-13-14>; Buuga isku xidhka hawlaha rabshadaha la xidhiidha jinsiga iyo xaaladaha deg deg ah (GBV AoR Kooxda Ilaalada Caalamiga ah 2018, saxaafada); Haayada CARE iyo ToC la tacaalida xaaladaha deg deg ah ee ku aadan GBV (CARE, soo socda 2019); [Tilmaamaha ilaalada lacagta](#)

Qaybta I: Tixgelinnada dhamaan arimaha quseeyo Yaraynta Khatarta GBV, Ka-hortagga iyo Jawaab-celinta Dhammaan bahweynta bani'aadamnimada

MAS'UULIYADDA WADAAGA AH EE WAX KA QABASHADA GBV⁶

Bayaanka Maamulayaasha IASC ee ku saabsan [Bartamaha mudnaanta ee Waxqabadka Bani'aadamnimada](#) wuxuu hoosta ka xariiqayaa in jilayaasha bani'aadamnimada ay leeyihiin mas'uuliyad wadareed inay wax ka qabtaan GBV. Dhammaan hawl-wadeennada baii'aadamnimadu waa inay ka digtoonaadaan halista GBV iyo inay si wada jir ah wax uga qabtaan si loo hubiyo jawaab dhammaystiran - looga hortago loona yareeyo khatarahaas sida ugu dhakhsaha badan ee suurtoogalka ah meelaha ay ka hawlgalaan.

Sidee tani u khuseysaa CVA?

Tani waxay ka dhigan tahay in barnaamij kasta, iyadoon loo eegin qaabka la xushay, hawl wadeenada bani'aadamnimadu waa inay aqoonsadaan halista GBV ee bilowga dhibaataada isla markaana lagu xisaabtamo halista ka imaan karta haweenka, gabdhaha, wiilasha iyo ragga. Jilayaasha CVA iyo sidoo kale khubarada ku xeel dheer GBV ayaa kaa caawin kara inaad u sheegto falanqaynta halista GBV ee CVA, laakiin dhamaan jilayaasha bani'aadamnimada ayaa mas'uul ka ah ka warqabka halista GBV, istaraatiijiyadaha yareynta iyo la qabsiga barnaamijyada, iyadoon loo eegin qaabka caawimaaddooda ama ujeedadooda. Marka laga hadlayo CVA, tan waxa kale oo ku jiri kara waaxda gaarka loo leeyahay (tusaale ahaan iibiyayaasha, shaqaalaha bangiga) iyo hay'adaha kale ee shaqaalahooda ama wakiilladoodu ay toos ula macaamilaan ka-faa'iideystayaasha CVA.

XILGUDASHADA KU AADAN DADKA AY SAAMAYNTA KU YEELATAY

La xisaabtanka dadka ay dhibaataadu saameysey ayaa muhiim u ah dhamaan wejiyada wareegga barnaamijka iyo runtii dhammaan barnaamijyada bani'aadamnimada. Tixgelinnada hoose waxaa loogu talagalay dhammaan waxqabadyada CVA, iyo sidoo kale dhammaan barnaamijyada takhasuska leh ee GBV. Waxaa si gaar ah loogu habeeyay inay tixraacaan CVA iyo GBV.

6 [Tilmaamaha GBV](#) iyo [Dhex dhexaadinta ilaalada ee Shaqooyinka bani aadinimo: BayaCommitteeanka Gudida Inter-Agency Standing](#)

KA QEYBQAADASHADA IYO KA MID NOQOSHADA⁷

- ✓ CVA waa inuu noqdaa mid loo dhan yahay dhammaan xubnaha bulshada, gaar ahaan haweenka, gabdhaha iyo kuwa kale ee u nugul inay la kulmaan GBV iyadoo lagu saleynayo astaamahooda shaqsiyadeed, oo noqon kara mid badan oo is dulsaar ah, sida naafonimo, inaad tahay qof da 'weyn oo loo aqoonsado inay tahay khaniis, khaniis, jinsi, Jinsi, queer ama intersex (LGBTQI).
- ✓ Macluumaadka kala-sooca iyo / ama ku dar shaybaarka shakhsiyaadka da'dooda, jinsi ahaan, naafonimadooda iyo astaamo kale oo kaladuwan - tani kuma eka CVA, laakiin waa xusuusin muhiim ah oo looga dhigayo dhammaan barnaamijyada inay ka badbaadaan dhammaan ka-faa'iideystayaasha.
- ✓ Hubso in dadka da 'kala duwan, jinsi iyo naafonimo ay ogaadaan sida iyo ay awoodaan inay saameyn ugu yeeshaan geedi socodka go'aan gaarista barnaamijka. Dhiirrigelinta kaqeybgalka firfircoon ee haweenka, gabdhaha iyo dadka kale ee halista ugu jira GBV dhammaan qiimeynta la xiriirta CVA si loo hubiyo naqshadeynta CVA iyo gaarsiinta dhammaan. [Eeg santuuqa qoraalka Ballanqaadka tusaale ahaan sida tan loo sameeyo.](#)
- ✓ Aqoonso wada-hawlgalayaal qaran oo xoog leh Oo ay ku jiraan ururrada bulshada ku saleysan (CBOs), oo door muhiim ah ka ciyaari kara wada-shaqeynta karti-dhiska iyo gaarsiinta dadka ay khuseyso. Ku tabaruca mutadawiciinta aqoonta luqadda iyo dhaqanka ee dadka ay dhibaataadu saameysey ayaa fure u noqon kara falanqaynta bilowga ah iyo kormeerka socda ee xaaladda ilaalinta iyo halista GBV ee bulshada. Ururada matalaya kooxaha aadka loo liido (sida ururada dadka naafada ah ama ururada dadka waayeelka ah, oo ay haweenku si firfircoon uga qayb qaataan) waxay noqon karaan lamaanayaal muhiim ah kor u qaadida barnaamijyada loo dhan yahay oo la heli karo. Tani waxay khuseysaa dhammaan qaababka gargaarka, iyo bixinta adeegga.



OGAANSHO MUHIIM AH: KA MID NOQOSHADA HAWENKA IYO GABDHABA NAAFADA AH EE GUUD AHAAN HALISTA UGU JIRA GBV⁸

Aqoonsiga inay jiri karaan ula-jeedooyin ama ku-tala-gal aan takoorid ahayn oo lagula dhaqmayo ka-faa'iideystayaasha qaar iyadoo lagu saleynayo arrimo badan oo is-dhexgal ah, sida; Haweenka naafada ah waxaa laga yaabaa inay la soo gudboonaadaan caqabado xagga isgaarsiinta si ay u helaan CVA sababo la xiriira agabyada isgaarsiinta ee aan la geli karin iyo aqoon-yarida dhaqaale. Tani waxay sababi kartaa inay iyaga kuxirantahay kuwa kale si ay u helaan CVA, taasoo u horseedi karta xatooyo ama halis dagaal. Habka kaqeybqaadashada ee laga soo bilaabo marxaladii ugu horreysay ee qiimeynta, isku dhafka jawaab celinta kanaalka badan ee shakhsiyaadka iyo kooxaha kala duwan, ayaa kaa caawin kara kahortagga dhaqamadaas qaarkood. Tusaalahan, agabyada kale ee isgaarsiinta ee raacaya mabaadi'da naqshadeynta guud waxay taageeri karaan helitaan loo siman yahay dhammaan, oo ay ku jiraan haweenka iyo gabdhaha naafada ah. CVA way ka wanaag iyo dabacsanaan badnaan kartaa taakulaynta noocyadeedoo kale ah (tusaale ahaan wareejinta taleefanka gacanta) haddii laga dhigo mid ay heli karaan dadka naafada ah, gaar ahaanna haweenka iyo gabdhaha

7 Tilmaamaha guud ee hubinta ka qayb qaadashada oo ay ku jiraan ka eeg [UNHCR Agabka ka qayb qaadashada qiimaynta hawlaha](#); UNHCR Siyaasada da'da, jinsiga iyo kala duwanaanshaha iyo latalinta dumarka iyo hablaha, warqada latalinta: La talinta dumarka iyo hablaha iyo helitaanka adeegyadooda iyo badqabka fikirka (IASC GBV Kooxda caawinta Hirgalinta Tilmaamaha)

8 Tilmaamaha IASC oo ay ku jiraan shaqsiyaadka naafada ah, Shaqooyinka ku salaysan lacagaha/ lacagta iyo kooxda caawinta waraaqaha lacagta(IASC soo socda 2019) iyo [iyo dhaq dhaqaaqa barnaamijka kordhinta lacag dirista, Sideen u hubin karnaa dadkaas naafada ah in aan laga tagin in lagu daro barnaamijka lacag dirista ee deg deg ah?](#)



FICILADA GUUSHA LEH: LA SHAQAYNTA HAWEENKA KA JAWAABAYA WAXAY KORDHIN KARTAA CODADKA HAWEENKA AY DHIBAATADU SAAMAYSAY INTA LAGU JIRO WAREEGGA BARNAAMIJKA⁹

Kordhinta ka-qaybgalka haweenka iyo gabdhaha iyo hoggaaminta barnaamijyada waxaa loo aqoonsan yahay inay gacan ka geysaneyso barnaamijyo nabdoon oo ku habboon dhammaan qaababka gargaarka bani'aadamnimo (lacag caddaan ah, foojarro ama nooc) iyo adeegyo.¹⁰ Daraasad dalal badan ka dhacday 2018, CARE waxay ogaatay in hal meel oo muhiim ah oo laga caawin karo dadka halista ugu jira GBV ay tahay in la raaco hogaaminta iyo in la la taakuleeyo haweenka deegaanka ee iskaa u abaabulan iyo howlahooda kaqeybgalka. Daraasadu waxay qeexday lix tabarucaad asaasi ah oo haweenka jawaab bixiyayaashu ay ka geystaan ilaalinta iyo awoodsiinta naftooda iyo haweenka kale ee jawaabaha bani'aadamnimada:

1. Fursadiinta haweenku kaliya uma oggolaanin inay u dhaqmaan sidii jawaabeyaasha ugu horreeya laakiin sidoo kale, markeeda, inay taageeraan dadyowga aad loo yaso
2. Fahamka marxalada iyo baahida iyo xaalada ay kunool yihiin dadka kala duwan iyo wada-shaqaynta dhamaan saamilayda siday si awood iyo hal-abuur leh wax ugu qabtaan carqabadaha horyaalAwooda ay u leeyihiin inay adeegsadaan raasamaalka bulshada iyo shabakadaha si ay u gaaraan haweenka kale;
3. Awoodda loo siinayo meelo loogu tala galay oo kor loogu qaado codadka haweenka iyo taageerada hoggaanka haweenka;
4. Awoodda loo fidinayo midnimada haweenka iyo gabdhaha kale si maalinlaha ah iyo dhaqdhaqaaqooda;
5. Ku-biirinta wax-ka-beddelka jinsiga iyo waxqabadyo waara oo suurtagal ah.

Daraasadu waxay ogaatay in la shaqaynta ururada haweenka maxaliga ah laga bilaabo bilowgii u diyaar garowga iyo qiimaynta ee CVA (iyo barnaamijkeeda kooban) waxay bixin kartaa faa iidooyin aad u badan marka la eego gaaritaanka ka-hortagga halista GBV ee wax ku oolka ah, naqshadeynta CVA ee aaminka ah iyo hirgelinta haweenka iyo gabdhaha.

ISGAADHSIINTA

- ✓ Hubso in isgaarsiinta guud ee barnaamijka guud ahaan uu ka soo koobanyahay CVA ay kujirto macluumaad ku saabsan dariiqa GBV iyo meelaha marin loo helo kashifaada iyo qaylo dhaanta.
- ✓ Hubso in shakhsiyaadka iyo kooxaha kaladuwan ee barnaamijku bartilmaameedsaday ay helaan xiriir gaar ah oo ka caawiya iyaga inay la socodsiiyaan go'aan qaadashadooda.
- ✓ Bixi macluumaad, la tasho oo ka bixi jawaab celin dadka dhibaataada saameysay qaabab badan, oo ay ku jiraan qoraal, hadal iyo 'in si fudud loo fahmi akro ama akhrin karo' si loo wanaajiyo marin u helida dadka naafada ah, dadka aan wax qorin waxna akhrin ama dadka isticmaala luqadaha laga tirada badan yahay.

⁹ Jawaab bixiyaasha dumarka: [Qaadista talaabo gudaha ah oo xarunta barnaamijka ilaalada bani aadanimo](#)

¹⁰ [Tilmaamaha GBV](#)



CASHARKA LA BARTAY: “SHARAFTA” LACAGTA CADDAAANKA AHI WAXAY MACNO KALA DUWAN U YEELAN KARTAA BULSHOYINKA AY DHIBAATADU SAAMEYSEY IYO GARGAAR FULIYAASHA BANI'AADAMNIMADA

Badanaa waxaa loo maleynayaa in bulshooyinka dhibaatadu saameysey iyo shakhsiyaadka ay doorbidi doonaan CVA markii loo barbar dhigo kaalmada noocoodo kale ah maadaama tii hore ay siiyeen “sharaf” weyn. Wadahadalka fikirka ku dhisan ee lala yeelanayo bulshooyinka ay dhibaatadu saameysey ayaa lagama maarmaan u ah in la tijaabiyo fikradaha lana hubiyo qiimeyn ku saleysan xaalad gaar ah, oo ay ku jiraan doorbidyada ka-faa'iideystayaasha iyo halista GBV ([sidoo kale eeg Qaybta I, Qaybta B ee tixgelinta kaqeybgalka](#)). Daraasad lagu qabtay Cox's Bazar ee 2018 oo ka mid ah qaxootiga Rohingya iyo bulshada martida loo yahay ayaa muujisay caqabadaha iyo muhiimada ay leedahay in lala xiriiro bulshooyinka ay dhibaatadu saameysey, kuwaas oo aan isku mid ahayn dookhyadooda ama aragtidooda CVA.¹¹ Daraasaddan, qaar ka mid ah haweenka Rohingya, sharafta joogista guryahooda (purdah) ayaa muhiim ahayd, waxaana laga yaabaa inay metelayso is-ilaalin is-difaac ah, haddii, tusaale ahaan, xubnahooda raga ee reerka aysan aqbali lahayn ka bixitaankooda guriga. Kuwa kale, doorbidida sharafta isku-tiirsanaanta ayaa loola jeedaa inay diyaar u yihiin inay jabiyaan purdah si ay uga shaqeeyaan meel ka baxsan guriga si ay u taageeraan qoysaskooda. Xaaladdan oo kale, habab kala duwan oo gargaar ayaa lagama maarmaan u noqon doona si loo daboolo baahiyaha iyo dookhyada dadka ay dhibaatadu saameysey lagana ilaaliyo sii xumeynta halista GBV ee haweenka.

WARCELINTA IYO JAWAABTA

- ✓ In la xoojiyo xogta laga helay kormeerka qeybinta kadib (PDM) iyada oo laga helayo jawaab celin tayo leh la-hawlgalayaasha, Ilaalinta kormeerka iyo xiriir joogto ah oo lala yeelanayo dadka ay dhibaatadu saameysey. U isticmaal tan inaad ku wargeliso isbeddelada barnaamijyada haddii loo baahdo.
- ✓ Si gooni gooni ah ula tasho noocyo kala duwan oo dumar, rag, gabdho iyo wiilal ah ah si aad ula socoto cawaaqibka wanaagsan iyo kuwa xun ee jawaabta guud iyo waxqabadyada gaarka ah, iyo inaad soo fahamto fikradaha bulshooyinka ee ku saabsan in cawaaqibka wanaagsan uu ka culus yahay cawaaqibka xun.¹²
- ✓ Hubso in dhammaantood ay awoodaan inay ku bixiyaan jawaab celin xasaasi ah ama qarsoodi ah jawi nabdoon oo la heli karo iyo iyada oo loo marayo wadiiqooyin ku habboon oo kala duwan, iyadoo la hubinayo jawaabta waqtiga ku habboon iyo/ama gudbinta jawaab celinta la helay.
- ✓ Samee fal-celin, badbaado leh oo la heli karo iyo habka jawaab celinta oo leh meelo badan oo laga soo galo (tusaale ahaan, khadka tooska ah, maareynta kiisaska, xarumo badan oo adeegyo ah) oo loogu talagalay baahiyaha iyo awoodaha ka-faa'iideystayaasha bartilmaameedka ah. Samee xisaab-celin xilliyeed ah oo ku saabsan jawaab-celinta iyo qaababka jawaab-celinta si loo hubiyo inay ammaan yihiin oo marin u heli karaan dumarka, ragga, gabdhaha iyo wiilasha kala duwan.

¹¹ [Sharafka iyo barabixinta Rohingya dalka Bangladesh](#)

¹² Tusaale ahaan eeg warqada Talada: Latalinta dumarka iyo hablaha iyo helitaankooda adeegyada iyo fikirka nabdoon (IASC GBV Kooxda Caawinta Hirgalinta Tilmaamaha), aan la daabicin. La xidhiidh gbv.guidelines@gmail.com Wixii macluumaad dheeri ah.

ILAALINTA KA FAA'IIDAYSIGA GALMADA IYO XADGUDUBKA (PSEA)

- ✓ Marwalba waxaa jirta qatarta ka faa'iidaysiga galmada iyo ku-xadgudub (SEA) ee barnaamijyada bani'aadamnimada. Tan waa in la tixgeliyaa dhammaan qaybaha marxalada barnaamijka
- ✓ Tilmaamaha guud ee jira ee PSEA waa in lagu dabaqo dhammaan CVA iyo dhammaan noocyada barnaamijyada ee lagu xusay buuggan. Ka eeg [howlwadeenka PSEA](#) wixii macluumaad dheeri ah.
- ✓ Farsamooyinka jawaab-celinta iyo jawaabaha waa inay ku jiraan kanaallada warbixinta ee SEA.



FICILADA GUUSHA LEH: NIDAAMKA JAWAAB CELINTA CVA EE KU XIDHAN GUDBINTA GBV¹³

Barnaamij balaaran oo shabakada badbaadada lacagta kaashka ah ayaa sameysay xarun wicitaan (khadka tooska ah ee bilaashka ah) ee loogu talagalay ka-faa'iideystayaasha iyo kuwa aan ka faa'iideystayaasha ahayn si ay su'aalo ama cabashooyin ugala hadlaan hay'adaha fulinaya. Qaar badan oo ka mid ah wicitaanada la xiriira u-qalmitaanka/ka-saarista barnaamijka, laakiin xarunta wicitaanku waxay sidoo kale noqotay barta laga soo galo gudbinta maaraynta kiisaska. Dadka halista ugu jira GBV iyo badbaadayaasha waxaa loo gudbiyay dariiqyada ku habboon ee dabagalka. Gaar ahaan macnaha halka laga aqoonsan karo badbaadayaashu ay adagtahay, CVA waxay marin u noqon kartaa badbaadayaasha GBV si ay u helaan maaraynta kiisaska loona gudbiyo adeegyada la xiriira. Si kastaba ha noqotee, waxaa muhiim ah, in la hubiyo in shaqaalaha ka shaqeeya khadka tooska ah ay si buuxda ugu tababaran yihiin tixraac nabdoon, anshax ku habboon iyo in adeegyo tayo leh oo ka jawaab celinta GBV ay mar horebajiraan.

¹³ Waraysiga macluumaad hayaha, kooxda latalinta ee GBV iyo CVA, Janaayo- Febraayo 2019

URUURINTA WAXAA LOO ABAABULAY QAABKAN: TIXGALINTA MUHIIMKA AH EE WAJIGA WAREEGA BARNAAMIJKA- LABADA QAYBOOD EE II IYO III

Tixgelinnada muhiimka ah iyo dhaqankooda u dhigma ee ku habboon, casharrada la bartay iyo aqoonta lagama maarmaanka u ah isugeyntan waxay raacaan wejiyada wareegga barnaamijka bani'aadamnimada. Xiriirinta waxaa loo sameeyaa sida ugu macquulsan qaybaha u dhigma ee [Tilmaamaha GBV](#), kuwaas oo loogu talagalay takhasusleyaal aan aheyn GBV, iyo sidoo kale qeybaha u dhigma ee Iskaashiga Barashada Lacagta (CaLP) [Caawimaad Lacageed: Qalabka Tayada Barnaamijka \(wixii hadda ka dambeeya loogu yeeraa Qalab Santuuqa Tayada Barnaamijka\)](#) oo ay heli karaan takhasusyaasha CVA iyo kuwa aan takhasuska u lahaynba. Sidan oo kale, waa inay fududahay in la arko sida tixgelinta gaarka ah ee GBV-CVA ay ugu xiran tahay GBV-ka ballaadhan iyo hagista CVA.

Wejiyada wareegga barnaamijka ee halkan ku xusan ayaan dhammaystirnayn; Kaliya wejiyadahaas iyo waji-hoosaadyada ay jiraan caddaymo iyo hagitaan gaar ah oo khuseeya GBV iyo CVA ayaa ku jira isugeyntaan. Wejiyada waxaa loo habeeyey si loo dhexgeliyo waxqabadyada gaarka u ah CVA, tusaale ahaan. Waxaa jira waji-hoosaad ku saabsan Xulista Nidaamka Bixinta oo qayb ka ah wajiga Naqshadeynta.¹⁴

Fadlan la soco in qiimeyn gaar ah oo ku saabsan GBV, falanqeyn iyo kormeerid lagu muujiyey sababo la xiriira diirad saaridda isugeyntan, laakiin habka ugu fiican ayaa sidoo kale ku jiri kara ilaalinta iyo qiimeynta jinsiga iyo falanqaynta, taas oo si wada jir ah ama qaab isku dhafan loogu sameyn karo qiimeyno u gaar ah GBV.

➔ **Ma waxaad tahay CVA iyo/ama khabiir ku takhasusay qaybta, fuliyaha/lamaane ama maamule? U bood [qaybta II](#)**

➔ **Ma waxaad tahay koox/qaybta Isuduwaha, HC ama deeq-bixiye? U bood [qaybta II](#) ama [qaybta III](#)**

➔ **Ma waxaad tahay qof ku takhasusay GBV? U bood [qaybta III](#), ama sii mar [qaybta II](#) marka hore**

14 Macluumaad dheeri ah oo ku saabsan qorshaynta guud ee lacagta iyo adeegaba waxa laga heli karaa CaLP [Agabka Tayada Barnaamijka](#) iyo waxyaabo aad u faah faahsan [mareegta CaLP](#)

Qeybta II: Isku laridda Yaraynta Halista GBV lagu darayo CVA

QAYBTA II waxaa loogu tala galay CVA iyo/ama khubarada waaxda, fuliyaasha/la-hawlgalayaasha iyo maareeyayaasha, iyo sidoo kale iskuduwaha kooxaha/qaybaha, HCs iyo deeq-bixiyeyaasha

Dhammaan hawl-wadeennada bini'aadamnimada waxaa lagu dhiirrigelinayaa inay akhriyaan Dhaqanka Balanqaadka ah!

BAARITAANKA MARXALADAHA IYO WAXQABADKA FALCELINTA

- ➔ **Eeg Tilmaamaha GBV: Qiimaynta, Falanqaynta iyo Qorshaynta (bogga 33) iyo Qalabka Tayada Barnaamijka: Falanqaynta Xaaladda iyo Qalabka Tayada Barnaamijka: Khatarta iyo Fursadda Qiimaynta iyo Falanqaynta Nuglaanshaha**

FALANQAYNTA XAALADA GBV¹⁵

- ✓ Kooxda la shaqeysa ama kooxda ka shaqeysa CVA waa inay raadiyaan una doodaan falanqaynta xaaladda GBV, oo ay ku jiri karaan macluumaadka dhacdooyinka la soo sheegay, warbixin aan la hubin iyo macluumaad kale oo laga heli karo qiimeynta wadajirka ah ama qaybaha iyo falanqaynta, iyo falanqaynta khabiirada GBV. Falanqaynta xaaladda GBV waa inay ku jirtaa macluumaadka ku saabsan xiriirka lamaanaha, mas'uuliyadaha iyo firfircoonida awooda qoyska dhexdiisa iyo bulshada ka hor iyo inta lagu guda jiro barakaca. Falanqeyntu waa inay muujisaa sinaan la'aanta kale ee qaabdhismeedka (tusaale ahaan iyadoo loo eegayo da'da, naafonimada ama astaamo kale sida jinsiyada) oo dhexmara xiriirrada lamaanaha.
- ✓ Adeegso macluumaadka jira, xogta iyo aaladaha si aad ugu wargalisid falanqaynta meelkasta oo suuragal ah, si looga fogaado labaduba “daalka qiimeynta”¹⁶ kaqeybgalayaasha barnaamijka iyo kharashyada

15 Qiimaynta deg deg ah ee GBV taas oo ay fuliyeen ama wadashaqayn dhaw la leeyihiin khabiirada GBV ah, eeg qiimaynta iyo yaranta Dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga: Tilmaamaha bixiyaasha lacagta, [Kooxda diirada saarta falanqaynta iyo agabka tilmaanta waraysiga Koox agab ah oo kor loogu qaadayo shaqooyinka lacagaha si loo ilaaliyo dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga](#)

16 Ka qayb qaatayaasha/ ka faa'idaysataaasha ayaa la waydiiyay in ay ka shaqeeyaan cilmbi baadhis ku celis ah iyo shaqooyin kale oo xog ururin ah, ka qaadista noloshooda iyo wada noolaanshahooda. Tusaale ahaan [Danaynta Caafimaadka Maskaxeed iyo Shaqooyinka Caawimada jidheed ee qaxoontiga xaaladaha bani aadinimo haysato: Daryeelka Caafimaadka qaxoontiga Qaringa 21st](#) (Weissbecker et al., 2019)

dheeraadka ah ee aan loo baahnayn ee barnaamijka. Ka fogow ku noqoshada qiimeynta u baahan xog ururinta aasaasiga ah illaa macluumaadka jira uusan tayo ahaan ficnayn ama uunsan jirin.

QIIMAYNTA SUUQA IYO FALANQAYNTA

- ✓ La tasho haweenka, gabdhaha, raga iyo wiilasha (oo tixgeli qatarta GBV ee kaladuwan ee haweenka, gabdhaha, raga iyo wiilasha naafada ah, ku xirmaanshaha dhaqamada-diimaha kala duwan iyo aqoonsiga jinsiga) ee ku saabsan helitaanka nabadgelyo iyo sinaan ee suuqyada (tusaale xorriyadda dhaqdhaqaaqa, fogaanta, Xilliyeed, helitaanka alaabooyin gaar ah iyo saacadaha shaqada ee suuqa).
- ✓ Tixgeli wax kasta oo xiisad ama rabshado ah oo udhaxeeya ka-faa'iideystayaasha bartilmaameedka ah iyo ganacsatada maxalliga ah ee suuqa. Tixgeli caqabadaha jireed, macluumaad iyo eex ee shakhsiyadka kala duwan si ay u helaan, u haystaan una adeegsadaan CVA hab nabadgelyo iyo sharaf leh. Tixgelinnadaani waxay quudin karaan [Qalabka Falanqaynta Khatarta GBV](#) ee CVA ee isugeyntan.

FALANQAYNTA KHATARTA GBV EE CVA

- ✓ Khataraha la xariira GBV ee ka dhasha ama ay uga sii darto kaalmada bani'aadamnimada ama adeegyadu badanaa waxay la xiriiraan guud ahaan naqshadeynta barnaamijka, taas oo inta badan ka timaadda la'aanta qiimeyn habboon ama falanqeyn xaalad ah, ama aan si habboon ugu dabaqin waxbarashooda naqshadeynta barnaamijka.¹⁷ Sidan oo kale, halista soo baxda badanaa si toos ah ama keligood looma nisbeyn karo qaabka caawimaadda (tusaale, lacag-wareejinta, foojarrada, nooceda ah) ama adeegyada.
- ✓ Hubso in falanqaynta xaaladda GBV ay quudineyso Falanqaynta Khatarta GBV ee CVA.
- ✓ Ku samee Falanqaynta Khatarta GBV ee CVA ([Eeg aaladda ku jirta isugeynta](#)), iyada oo la tixgelinayo halista gaarka u ah GBV iyo hababka yareynta shakhsiyadka iyo kooxaha kala duwan ee halista ku jira.
 - ✓ ka qaybgali takhasusleyaasha GBV sida ugu macquulsan iyadoo la tixgelinayo in falanqaynta halista GBV ay noqon karto mid xasaasi ah. Macluumaadka aan xasaasiga ahayn / isku-darka ah ee ku saabsan halista GBV, noocyada iyo isbeddellada ayaa si weyn loogu magacaabi karaa Qalabka Falanqaynta Khatarta GBV ee CVA.
 - ✓ Maskaxda ku hay tixgelinta kooxaha kala duwan Waxaa jira kooxo shaqsiyaad ah oo uga nugul waxyeelada xubnaha kale ee bulshada. Tani badanaa waa sababta oo ah waxay leeyihiin awood yar bulshada dhexdeeda, waxay aad ugu tiirsan yihiin noolashooda kuwa kale, Uma muuqdaan shaqaalaha gargaarka ama si kale waa la takooraa sida dadka naafada ah, gabdhaha qaangaarka ah, carmalka, haweenka asaliga ah, gabdhaha iyo wiilasha iyo qowmiyadda iyo diinta Dadka laga tirada badan yahay.¹⁸ Nooca ama darnaanta halista GBV waxay noqon kartaa mid ku saleysan macno gaar ah (tusaale, guurka hore waxaa laga yaabaa inuu ku badan yahay xaaladaha qaarkood marka loo eego kuwa kale).
 - ✓ Fahan isbeddellada ku saabsan GBV ee la xiriira halista iyo welwelka badbaadada kahor iyo inta lagu jiro xiisadda, oo ay ku jiraan cidda ay saamaynta ku yeelatay. Isku soo wada duub natiijooyinka ka soo baxa qiimeynta ka qaybqaadashada (oo ay la socdaan dad da 'kala duwan leh, jinsi iyo naafooyin), qiimeynta ilaalinta, kormeerka, u nuglaanta iyo qiimeynta awooda iyo / ama qiimeynta kale ee dhow si wanaagsan loogu aqoonsado halista, awoodaha iyo mudnaanta. La shaqee khubarada GBV iyo kooxaha kale ee bulshada bulshada si aad u turjunto una fahamto natiijooyinka iyo isbeddellada.¹⁹

17 Waraysiyada xog bixiyaasha GBV iyo kooxda latalinta ee CVA, January-February 2019; CaLP's [Waraaqo lasoo ururiyay oo ku saabsan jinsiga iyo barnaamijyada lacag dirista ee bani aadanimo; iyo ilaalada shaqooyinka lacagta ku salaysan: cilmi baadhis](#)

18 [GBV Tilmaamahaboga](#)

19 Tusaale ahaan eeg [UNHCR Siyaasada da'da, jinsiga iyo kala duwanaanshaha](#) iyo [Tilmaamaha GBV](#)

- ✓ Ka fogow mala samaynta maxaa yeelay ragga iyo wiilasha sidoo kale waxaa laga yaabaa inay qatar ugu jiraan dhiig-miirasho iyo xadgudub mararka qaarkood La tasho khubarada, xogta jirta, bulshada iyo shaqsiyaadka.
- ✓ Aqoonso oo wax ka qabo halista gaarka ah ee carruurta iyo dhallinyarada. Kala hadal GBV, badbaadada carruurta iyo / ama jilayaasha kale ee ilaalinta kuwaas oo laga yaabo inay awoodaan inay bixiyaan macluumaadkan.
- ✓ Weydii bulshooyinka inay aqoonsadaan khataraha iman kara ee GBV iyo faa'iidooyinka la xiriira dhinacyada kala duwan ee CVA, ama khabiiro ku takhasusay GBV, ama qaab qarsoodi ah / qaab guud ahaan kooxaha loo kala saaray da'da ahaan, jinsiga, naafonimada iyo arrimo kale oo aan sinnaan gaar ah u lahayn, sida ugu habboon. Falanqee suurtagalnimada iyo saameynta halista, oo cadee hababka ka hortagga ama yareynta, iyadoo la tixgelinayo baahiyo iyo awoodo kala duwan.
- ✓ Tixgeli xiriirka bulshada dhexdeeda ee qoyska iyo bulshada taasoo kordhin karta halista GBV ama rabshadaha kale ee ka-faa'iideystayaasha.²⁰



CASHARKA LA BARTAY: FALANQAYNTA KHATARTA GABOODFALADA KA DHANKA AH JINSIGA EE KU SALAYSAN MARXALADA GAARKA WAXAY CAAWIN KARAAN WAX KA QABADKA YAREYNTA GABOOLFALADA JINSIGA EE KU AADAN CAAWINTA KAARKA LACAGTA IYO CAAWIMADA BADEECADA AH²¹

Dhacdooyinka GBV waxaa lagu soo sheegay iyadoo loo marayo qaab jawaab celin iyo jawaab ah oo ku saabsan mashruuc hoy ah oo ay ku jiraan lacag iyo alaab hooy ah oo loo qeybiyo dadka gudaha ku barokacay (IDP). Qoysaska waxay ahaayeen kuwo xaasas badan leh, waxaana la ogaaday in qaddarka lacagta iyo kaalmada caawinta nooc kasta aysan ku filneyn in la siiyo xaaska labaad iyo carruurteeda, taasoo horseeday xiisado ka dhex dhaca qoysaska dhexdooda. Kooxda waxay kusoo gabagabeysay falanqaynta macnaha guud ay aheyd inay gaarto meel ka dheer galmada, da'da iyo naafonimada ee xogta lakala soocay (SADDD) si loo fiiriyo dhaq dhaqaaqa jinsiga kahor dhibaatooyinka, loo tixgeliyo sida kuwan ay u saameeyeen dhibaataada loona qiimeeyo jinsiga ama saameynta GBV ee ay ku yeelan karaan barnaamijyada.

Xaaladdan oo kale, halista GBV si cad ugama muuqan CVA (labadaba CVA iyo caawinaad nooceedoo kala ah waxay sii xumeeyeen xiisadaha qoyska dhexdiisa ah). Khatarahaas waxaa looga fogaan karay qiimeyn bilow ah oo wanaagsan, falanqeyn iyo qaabeyn.

ABAABULIDA KHAYRAADKA

➔ Eeg Tilmaamaha GBV: Abaabulka Kheyraadka (bogga 37)

- ✓ Ka fikir wacyiga halista GBV ee la xidhiidha adeegsiga habab caawimaad kala duwan oo ay ka mid tahay istiraatiijiyadda la soo jeediyey ee ah in la yareeyo oo lala socdo halista inta lagu jiro wareegga barnaamijka iyada oo la soo jeedinayo CVA iyada oo qayb ka ah barnaamij kasta / qaybo barnamijyo badan. Ku dar khadadka miisaaniyada ee waxqabadyadan oo hubi inay ka mid yihiin ka qaybgalka haweenka iyo gabdhaha, iyo kuwa kale ee halista ugu jira GBV xaaladaas gaarka ah.

²⁰ [Heerarka ugu yar ee lagaga hortago isla markaana lagaga jawaabo xaaladaha deg deg ah ee dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga](#)

²¹ [Khataraha hoos u dhiga GBV ee barnaamijyada hoyga: sadex cilmi baadhis, cilmi baadhis ka timi Benin](#)

QAABAYNTA

📌 Eeg Tilmaamaha GBV: Hirgelinta (bogga 38) iyo Qalabka Tayada Barnaamijka: Qaybinta Barnaamijka

GUUD

- ✓ Isticmaal natiijooyinka ka soo baxa aqoonsiga halista GBV iyo falanqaynta si aad ugu wargeliso naqshadeynta, hirgelinta iyo / ama cusbooneysiinta CVA jirta iyo barnaamijkeeda kooban.
- ✓ Naqshadeynta waxqabadyada barnaamijka ee fududeynaya kaqeybgalka haweenka, sida ku darista ka-faa'iideystayaasha dumarka ah ee dheeri ah kuwaas oo mas'uul ka noqon doona daryeelka carruurta, haweenka u suurta gelinaya inay kaqeybqaataan CVA-waqtii-qaadashada sida lacagta shaqada (CFW).
- ✓ Hubso barnaamijyada waqtiga lumiyaan sida CFW in la qorsheeyay xilli-kala guurka, si looga fogaado in la abuuro tartan lala yeesho wax-qabadyada hab-nololeedka jira, taas oo sababi karta in carruurta laga kaxeeyo iskuulka si ay u shaqeeyaan.

SHURUUDAHA U-QALMITAANKA IYO BARTILMAAMEEDKA

- ✓ Ku salee shuruudaha u-qalmitaanka baahiyaha, u nuglaanta iyo qiimeynta awoodda iyo wax-soosaarka laga helo ilaalinta iyo khubarada GBV, oo ay ku jiraan maareeyayaasha kiisaska, iskuna duwo oo la waafajiyo shuruudaha qaybaha / kooxaha ama ururka ka shaqeya kooxaha (CWG) / ururka isku-dubbaridka kooxaha (ICCG) sida ugu habboon. Waa in si cad loo diiwaangeliyo inay qayb ka yihiin, ama lagu daro, nidaamka hawlgallada caadiga ah ee CVA.
- ✓ Bartilmaameedka jinsiga ama bartilmaameedyada kale ee CVA ayaa laga yaabaa inay ku habboon yihiin xaaladaha qaarkood. Waxaa muhiim ah in la ogaado in, qaab kasta oo ka mid ah gargaarka bani'aadamnimada ama adeegyada, beegsiga ku saleysan jinsiga ee CVA (sida caadiga ah haweenka) marwalba uma horseedi doono dareemo awood-siin iyo bar-tilmaameedka haweenku had iyo jeer ma kordhin doono halista IPV - laakiin midkoodna Natiijooyinka ayaa dhici kara.²² Marka la eego qaab kasta oo ka mid ah gargaarka bani'aadamnimada ama adeegyada, beegsigu waa inuu ka tarjumaa macnaha guud, falanqaynta halista GBV, iyo ujeedooyinka barnaamijka.
- ✓ **Dadka halista ugu jira GBV iyo badbaadayaasha GBV waligood ma noqon karaan bartilmaameedka kaliya ee barnaamijka. Eeg Casharka laga Bartay: Bartilmaameedka Guud si looga fogaado Dhaleecynta iyo Xiisadaha Bulshada.**
- ✓ Ku dhis dabacsanaanta bartilmaameedka jilayaasha CVA si loogu daro gudbinta ku-meelgaarka ah ee kiisaska GBV ee buuxiya shuruudaha u-qalmitaanka CVA oo laga yaabo in la seegay intii lagu jiray aqoonsiga hore. Hubso in dhammaan shaqaalaha loo tababaray gudbinta iyo in dariiqoyinka gudbintu ay yihiin kuwo casriyeysan. Khabiirada GBV waxay mas'uul ka yihiin sameynta dariiqyada la heli karo iyo dhisida awooda khabiirada aan GBV aheyn si ay u sameyaan gudbinta.²³
- ✓ Xaaladaha laga yaabo in CVA lagu daro ilaalinta iyo adeegyada GBV, si dhow ula shaqee khabiirada GBV si loo aqoonsado loona qiimeeyo kuwa halista ugu jira GBV, loona gudbiyo gargaar kale haddii CVA aysan iyaga quseyn.

22 Eeg soo koobida cadaymaha qaybta CaLP [#LacagtaJinsiga: laga soo bilaabo hal sano oo ahayd falanqayn xaga jinsiga ah ee Nairobi, gaar ahaan Jinsiga iyo barnaamijyada lacagta ee dalka Malawi; ilaalada shaqooyinka la xidhidha lacagta: cilmi baadhis iyo Maxsuulka dhibaatooyinka la xidhidha jinsiga iyo barnaamijyada lacag dirista ee bani aadanimo](#)

23 Buuga isku xidhka shaqooyinka deg dega ah ee dhibaatooyinka la xidhidha jinsiga(Goobaha masuuliyada ee dhibaatooyinka la xidhidha jinsiga, Kooxda Ilaalada Caaalamiga ah 2018,saxaafada).



CASHARKA LA BARTAY: IN SI GUUD LOO BARTILMAAMEEDSADO SI LOOGA FOGAADO DHALEECEYNATA IYO XIISADAAH BULSHADA²⁴

Mashruuc bini'aadamnimo wuxuu beegsadaa oo keliya dadka barakacayaasha ah ee la nool isla markaana ay saameeyeen HIV iyo AIDS-ka ee loogu talo galay taageerada lacagta iyo habnololeedka ee Bariga Afrika, in yar ka dib xubnaha kale ee bulshada ayaa fahmay shuruudaha bartilmaameedka. Jawaab celinta bulshada ayaa muujisay in kooxda bartilmaameedka ah iyo gaar ahaan dadka leh jihooyinka galmada ee kala geddisan iyo aqoonsiga jinsiga ay la kulmeen takoorid sii kordheysa oo ka imaaneysha shaqsiyaadka kale ee bulshadooda markii loo maleynayo inay ka helayaan tixgelin hey'ada. Mashruuca ayaa la hakiyay loona habeeyay si loogu daro shuruudo balaaran ee nuglaanta, oo ay ku jiraan laakiin aan ku xaddidnayn dadka qaba HIV iyo AIDS.



MUHIIM U AH OGAANSHAHA: BAAHIDA CADEYMO DHEERAADA OO KU SALAYSAN GOOBTA SHAQADA WAQTIGA IYO SIDA LOO QABANAYO BARTILMAAMEEDSIGA KU AADAN GABOOD-FALADA JINSIGA IYO CAWIMAADA KAARKA LACAGTA

Hay'adaha iskugaynta istiraatiijiyaddan la aqoonsaday - gaar ahaan, sida loo go'aamiyo goorta bartilmaameedka ku saleysan jinsiga ay ku habboon tahay CVA isla markaana aan ka sii dari doonin halista GBV - iyada oo ah qayb muhiim u ah horumarka socda ee caddaynta iyo daraasadaha kiisaska ku saabsan yareynta halista GBV ee CVA. Waqtiga la daabacayey qoraalkan iskugaynta, ma jirin dhaqammo heer wadan oo rajo leh oo la soo bandhigay, taas oo muujineysa in ururradu wali tijaabinayaan oo ay wax ka baranayaan aaggan. Xaqiiqdii, dib u eegis dhowaan lagu sameeyay CVA iyo caddaynta jinsiga ayaa lagu ogaaday in barnaamijyo badan oo adeegsanaya CVA ay adeegsadaan nooc ka mid ah bartilmaameedyada koox ahaaneed (tusaale ahaan dadka waayeelka ah, qoysaska ay haweenku madaxa ka yihiin, qoysaska agoonta ah ama carruurta nugul) ee u muuqda inay la kulmaan saboolnimo dakhli, haddana wax yar Cilmi baaris ayaa jirta oo la xiriirta wax ku oolnimada bartilmaameed gaar ah si loo gaaro kuwa aadka ugu baahan ama kuwa halista ugu jira GBV.

Daraasadihii ugu dambeeyay ee goobta lagu falanqeyay waxay diiradda saareen qaababka ay waxqabadyada sida kooxaha ka wada hadlaya arrimaha jinsiga, doorka riwaayadaha iyo waxqabadyada kale ee wacyigelinta ay gacan ka geysan karaan kahortagga ama yareynta isku dhaca qoyska dhexdiisa ah (iyo rabshado suurtagal ah) oo ka dhalan kara marka haweenka loogu magac daray qaatayaasha ama bartilmaameedsada ka-faa'iideystayaasha CVA

XULISTA FARSAMOYINKA ADEEG GAARSIINTA:

Farsamooyinka gaarsiinta, sida dhinacyada kale ee naqshadeynta CVA, asal ahaan 'badbaado' ama 'halis' ma leh - tani waxay ku xirnaan doontaa macnaha guud waxaana lagu go'aamin karaa wadatashi lala yeesho bulshooyinka iyo shakhsiyaadka ay khuseyso, bixiyeyaasha adeegga maaliyadeed iyo hawlwadeennada kale ee bini'aadamnimada iyada oo loo marayo habab isuduwid.

- ✓ Ku dar xeerarka anshaxa, borotokoolka/tababarada PSEA iyo borotokoollada la xiriira tixraaca GBV haddii ay ku habboon tahay qandaraasyada lala galayo wada-hawlgalayaasha fulinaya CVA iyo bixiyeyaasha adeegga maaliyadeed. Tani waxay si gaar ah muhiim u tahay marka wada-hawlgalayaasha ama bixiyeyaasha adeegga ay si toos ah ula falgalaan ka-faa'iideystayaasha bartilmaameedka ah; Aqoonsiga halista GBV, yareynta iyo kormeerka waa in lagu dhejiyaa si waafaqsan.

²⁴ Waraysiyada xog bixiyaasha GBV iyo kooxda latalinta ee CVA, January-February 2019

- ✓ Ubaahan talaabooyin la qaado si loo hubiyo marin u helka, oo ay ku jiraan dadka qaba naafonimada jireed, maqal, muuqaal, caqli iyo nafsiiyeed ee qandaraasyada shirkadaha bixiya adeegyada maaliyadeed (FSPs).
- ✓ Weydii haweenka, ragga, gabdhaha iyo wiilasha naafada ah iyo dumarka waaweyn iyo ragga sida ay u heli karaan farsamooyinka dhalimada (gaar ahaan marka laga hadlayo teknoolojiyada cusub sida biometric scans, scw mobile money ama debit cards). Aqoonsa wixii ilaalin dheeraad ah ee loo baahan yahay in loo dhigo si ay u helaan nabadgelyadooda ama u aqoonsadaan habab kale oo wax lagu geeyo qayb ka mid ah kooxda bartilmaameedka haddii loo baahdo.
- ✓ La soco nabadgelyada qaababka gaarsiinta iyo habka loo maro PDM-yada iyo qaababka jawaab celinta. Diyaar u noqo inaad dib uga fiirsato habka gaarsiinta iyo qaabka haddii ay aakhirka ka sii daraan ama abuuraan halista badbaadada ama haddii ay jiraan warbixino xadgudub ah.



MUHIIM U AH OGAANSHAHA: NOOCYADA ADEEG GAARSIINTA, TABABARKA IYO QAABABKA FAL CELINTA WAXAY KAA CAAWIN KARTAA YAREYNTA HALISTA GBV INTA LAGU JIRO GUDBINTA LACAG-BIXINTA LACAGTA IYO KAARKA LACAGTA

Dib u eegista cadeymaha ee CVA iyo GBV,²⁵ hal meel oo ay CVA awood ugu laheyd inay ka-faa'iideystayaasha qatar geliso waxay ahayd markii ay la kulmeen dhibaateyn iyo / ama dhiig-miirasho ka timid ilaalada iridaha iyo mas'uuliyiinta la xiriira uruurinta lacagtooda ama foojarada. Bixinta habab badan oo wax lagu gaarsiyo, ama tixgalinta badan ee FSPs, goobaha wax lagu qaybiyo ama ama dukaamada kiiska foojarada(warqadaha lacagta lagu bixiyo), siinta tababar shaqaalaha goobta iyo wada-howlgalayaasha ka hortagadhiig-miirashada iyo kuxadgudubka galmada, iyo hagaajinta kuxirnaanshaha, nabad galyada iyo marin uhelka isla-xisaabtan iyo jawaab celin iyo qaababka jawaab-celinta ayaa gacan ka gaysan karo yareynta halista rabshadaha kusalaysan jinsigainta lagu jiro bixinta iyo uruurinta caawimaada lacagta iyo foojarka(warqada lacagta).

QIIMAHA WAREEJINTA, SOONOQNOSHADA IYO MUDADA

- ✓ Tixgaliyaan caqabada dheeraad ah iyo takoorid kusaleysan da'da, naafonimada, jinsiga iyo dabecado kalo ee kala duwan si loo hubiyo helitaanka nabadgelyo ee lacagta iyo gargaarka foojarda ah ee dhamaan ka faa'iideystayaasha loogu talagalay. Go'aanso qiimeynta wareejinta, inta jeer iyo mudada lacagta kaashka iyo foojarka si loohubiyo in si amaan ah loogu wareejiyo koox kamid ah ka faa'iideystayaasha kala duwan, oo ay kujiraan haweenka, ragga, gabdhaha, wiilasha naafada ah iyo/ama aqoonsiyada jinsiga aan waafaqsaneen. Eeg qoraalka kuqoran sanduuq [kor u qaadista marin u helida nabadgelyada ee CVA dhammaantood](#).
- ✓ Doorro hab leh kala doorasho oo u ogolaanaayo ka faa'iideystayaasha inay kala baxaan lacag yar dhowr jeer (oo ay daboolaan khidmadaha macaamiil ganacsi) hadii lacago badan la bixinaayo, si looyareeyo halista ay uleeyihiin in lagu bartilmaalmeesado xatooyo. (Mararka qaarkood lacag bixinno tiro badan ayaa loobaahan karaa si loogaaro ujeedooyinka barnaamijka.)
- ✓ Maskaxda ku hay in qarashyo dheeri ah ay kukicikaraan qoysaska qaarkood(Tusaale, qooyaska oo ay kujiraan qofka naafada ah ee gaadiidka lo helikaro, daryeel caafimaad, aaladaha caawimaadda ama halka masuuliyadaha daryeelku ay saameyn kuleeyihiindakhliga soogala ee xasaasiga ah).
- ✓ Tixgeli dhinacyada jinsi ahaaneed sida xiriyadda dhaqdhaqaaqa iyo shaqada daryeelka kutiirsan ee aan mushaarka laheyn marka aad dooranaysid waqtiyada haboonee lacag wareejinta. Tusaale ahaan, haweenka ma awoodaan inay helaan qaybintacaawimaada lacagta iyo foojarka kadib markay qoraxada dhacdo ama marka lagugudajito waqtiyada saacadaha mashquulka ah. Shaqo xiliyeedka iyo

25 [Barnaamijyada Bani aadanimu ee lacag dirista iyo maxsuulka dhibaatoyinka la xidhiidha jinsiga](#)

cimiladaayaa saameynkaro helitaanka. Sikaduwan noocyada gargaarka, lacagta iyo cawimaada foojarka ah waxaa loo badali karaa gaarsiinta elektarooniga ah. Ayadoo la adeegsanaayo qiimeyn macquul ah iyo tababar gaarsiinta elektarooniga ah sida wareejinta taleefoonka gacanta waxay u ogolaan kartaa kafaa'iideystayaasha inay helaan lacagtooda iyo kaalmada foojarka ah iyagoon ubaahneyn goob qeybinta jirka.



OGAANSHO MUHIIM AH: KOR UQAADIDA HELITAANKA AAMINKA EE LACAGTA IYO GARGAAR FOOJARKA EE DHAMAAN²⁶

Helitaanka loosimanyahay waxay laxiriirtaa gaaritaanka muuqaalka(tusaalo.tagista suuqyada), helitaanka macluumaadka(tusaalo. fahanka kusaabsan macluumaadka bixinta), helitaanka teknoolajiga(tusaalo. aqoon ulahaanshaha tiknoolajiyada taleefoonka, sidookale fiiriXulashada habka gudbinta) iyo dabeecadaha(tusaalo. ha ahaato hay'adda maaliyadeed, kuwa wax iibiyoyo qoysasku inay awood u siiyaan dadka naafada ka ah xagga isdhexgalkasi ay ugaaraan go'aanadooda maaliyadeed). Hadi ay irid joogayaasha ama kuwa waxbo aanan baranin ay u diidaan dumarka inay helaan macluunaad, tani waxay kadhigantahaynooc kamid ah xadgudubka jinsiga. Helitaanka noocan ah waa in lafalanqeyo marka latixgalinayo lacagta iyo kaalmada foojarka iyo runtii dhamaan qaababka gargaarka. Kaqayb qaadashada iyo ka qeybgalka bulshada ee ay ka qetbqaadanayaan falanqeynta halista xadgudubyada jinsiga iyo aqoonsiga hababka yaraynta waxay u aadi kartaa wado dheer xaga wax kaqabashada midabtakoorka ladamacsanyahay ama halbeega u ah marka la eego helitaanka gargaarka, oo ay kujiraan kaarka foojarka lacagta iyo kahortagga xagjirnimada ee marlabaad kukacda kuwa halista ugu jiro rabshada jinsiga.

- ✓ Dib u eegista sharciyeynta iyo cusbooneysiinta lacag wareejinta si loodaboolo baahiyaha aasaasiga ah ayadoo lagu salaynaayo qiimaha noolasha(fiiri dambiilaha oogu badan ee kujiroAnnex 1 Qaamuus), si aad ooga dheeraati habaka isku eg ee halista ah sida shaqada galmada ama gabdhaha oo iskuulka laga saaraayo. Sidookale tixgalin qiimaha dheeraadka ah ee soo wajahay guryha taasoo ubaahan kartoin lagu daboolo kor iyo hoosbo dambiilaha ugu waqtiga yar yar.

ISTIRAATIJIYADDA KA BIXITAANKA

- ✓ Sida barnaamij kasta, qorshee oo isku dubarid istiraatiijiyad bixitaan oo loogu talagalaycaawimaad lacag kaash ah iyo warqad lacag bixintaiyo qaybteeda / qaybaha kala duwan ee barnaamijka qayb ka mid ah naqshadaynta barnaamijka ugu horreeya ama sida ugu dhakhsaha badan ee suurtoogalka ah haddii aad ku soo galayso barnaamij jira. Tani waxay muhiim u tahay caawimaadda nooca ah sidoo kale kuma eka caawimaadka lacag kaas ah iyo warqad lacag bixintalaakiin waxay mudan tahay in la xuso maadaama ay tahay dhinac inta badan la iska indhatiro ee naqshadeynta barnaamijka guud ahaan.²⁷
- ✓ Nasiib daro, waxaa jira caddayn yar ama hagitaan illaa iyo hadda ku saabsan hababka ugu wanaagsan marka laga hadlayo istiraatiijiyadda bixitaanka caawimadka lacagta kaash ah iyo warqad lacag bixintagaar ahaan marka laga hadlayo yareynta halista tacaddiyada ku saleysan jinsiga. Tusaalooyinka isku xidhka habnololeedka muddada dheer / barnaamijyada shaqada iyo adeegyada ilaalinta ayaa lagu xusay [Qaybta III: Istiraatiijiyadda bixitaankay.](#)

26 [Dhaq dhaqaayada hordhaca ah ee barnaamijyada lacag dirista, Sidee ayaan ku hubin karna in dadka naafada ah aan laga tagin barnaamijka lacag dirista deg deg ah?](#)

27 Waraysiyada xog bixiyaasha GBV iyo kooxda latalinta ee CVA, January-February 2019

HIRGELINTA BARNAAMIJKA

- **Fiiri istiraatiijiyadda ka bixitaanka: hirgelinta barnaamijka (bogga 38) iyo Qalabka Tayada Barnaamijka: [Hirgelinta barnaamijka](#)**

DIWAANGELINTA IYO GUDBINTA

- ✓ Hubinta iskudaborida socda ee jilaa rabshadaha kusaleysan jinsiga, shabakadaha been abuurka rabshadaha kusalaysan jinsiga iyo/ ama iskuxirka rabshadaha kusalaysan jinsiga si loohubiyo gudbinta nabad doon iyo anshaxa iyadoo la adeegsanaayodariiqa jiro iyo isku xirmaanta adeegyada jira.
- ✓ Siyaan tabbar iyo karti dhisid, iyadoo lala kaashanaayorabshadaha kusalaysan jinsiga hadiiuu dhibanouu doonaayo inuu soo bandhigo khibradiisa.
- ✓ Dginta meesha aysan kajirin ilayaasha rabshadaha kusalaysan jinsiga ama wadiiqooyinka gudbinta ee aagaga howlgalka, ka qeybgal bulshada kutaqaqustay jinsiga ee wadanka ama hay'adaada si ad uhesho hagitaan barnaamij, isticmaal [hagaha jeebka GBV](#) hagitaan ku saabsan sida badbaado leh ee loo badbaadiyo dadka ka badbaada marka aysan jilayaasha jinsiga u Joogin.²⁸
- ✓ Ku dadaal inaad sameyso diiwaangelin iyadoo lala kaashanayo ilaalinta, ilaalinta carruurta iyo jilayaasha GBV sida ugu macquulsan ee loogu xirayo adeegyada jira.
- ✓ iyada oo lala kaashanayo khabiirada tacaddiyada ku saleysan jinsiga, tixgeli dariiqyada si ammaan iyo sir ah loogu gudbiyo dadka halista ku jira ama ka badbaaday GBV oo loo maro jimicsi ballaaran oo bartilmaameed ah (haddii aysan horay ugu soo darin la kulanka shuruudaha bar-tilmaameedka dhaqan-dhaqaale), tusaale ahaan iyada oo loo marayo kiisaska shaqaalaha, markaa si aan loola socodsiihin kooxo gaar ah (tusaale ahaan badbaadayaasha GBV, dadka leh jihooyin jinsiyeed oo kaladuwan iyo aqoonsi jinsi) ayna u horseedi karto khatar kale.

ILAALINTA XOGTA

- ✓ Si ku habboon u tababar shaqaalaha fulinaya qiimeynta ama diiwaangelinta si loo hubiyo ikhtiyaar, xasaasiyad iyo ilaalinta xogta. Jebinta sirtaxogta shaqsiyada ah waxay u horseedi kartaa halista sii kordheeso ee waxyeelada ama rabshadaha ama bartilmaameedka kooxaha bulshada.²⁹
- ✓ Ku dar ilaalinta xogta, sirta xogta shaqsiyeed iyo xeerarka anshaxa ee qandaraasyada lala galayo bixiyaha adeegga maaliyadeed, gaar ahaan haddii wakiilka toos loola xiriir ka-faa'iideystayaasha. Tani waxay gaar u tahay caawimaad lacagta kaash ah iyo warqad lacag bixinta halkii laga heli lahaa caawimaad nooc ah maadaama adeegyada dhaqaale bixiyahaloo baahnaan karo inay hayaan qaar ka mid ah xogta shakhsiga ah ee qaatayaasha oo qayb ka ah sharciyada bangiyada qaranka, adeegyada dhaqaale bixiyaha-yadu waxay xiriir toos ah la yeelan karaan dadka qaata inta lagu guda jiro bixintacaawimaad lacagta kaash ah iyo warqad lacag bixinta ee goobaha qaybinta sida laamaha bangiga, mashiinada lacagta lagu gado ama dukaamada.³⁰

ADEEG BIXINTA

- ✓ istiraatiijiyad lagu yareynayotacaddiyada ku saleysan jinsigaah oo lagu daro nidaamyada hawlgalka ee caadiga ah ee gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka(tusaale heerarka sinnaanta kaqeybgalka haweenka iyo ragga) laakiin suurtagal ah noocyo kala duwan oo gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka ah iyo adeegyo dhammaystiran; nidaamyada iyo siyaasadaha la wadaagayo macluumaadka la ilaaliyo ama qarsoodiga

28 [Hagaha jeebka GBV](#)

29 Eeg [GBV IMS Liiska ilaalada xogta](#) iyo [GBV IMS Heshiiska shaqaallaha ilaalada xogta](#)

30 Eeg [Anshaxa Ilaalinta Xogta, Liiska iyo Macluumaadka kale ee ilaalada gaarka ah ee xogta GBV ee boga ilaalada xogta ee GBV IMS](#)

ah ee ku saabsan dhacdooyinka tacaddiyada ku saleeyan jinsiga, ama hayadaha wakaaladaha si loo soo sheego, loo baaro loona qaado talaabo anshax mar ah kiisaska dhiig-miirashada iyo xadgudubka galmada

MUHIIM AH IN LA OGAADO: MAXAA LA GUDBOON SAAMALAYDA GARGAARKA LACAGTA CADDAANKA AH IYO FOOJARKA HADI LOO SHEEGO TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA

Kiisaska ay dadka ka badbaaday gabood-falada jindsigu ugu soo bandhigaan gafafka saamilayda qabyta farsamada ee karaka gargaarka lacagta, la tashadan nidaamka soo gudbinta ee meeshas ka jira. Haddi aysan taas jirin la tasho xeel-dheerayaasha gabood-falada jinsiga. Haddii aan adeegyadas midkoodna jirin, eeg bug –jeebka gabood-falada jinsiga.

ISKU DUWIDDA

-  **Eeg hagayaasha tacadiyada kusalaysan jinsiga: Hubinta fulinta tilmaamaha: Masuuliyadaha jilayaasha muhiimka ah (Bogga 18-28) iyo santuuqa qalabka tayada barnaamijka: Iskuduwidda**

WAKIILADA GARGAARKA LACAGTA KAASHKA IYO FOOJARKA

- ✓ Lashaqeynta ururada maxaliga ah iyo ururada kusaleysan bulshada oo ay kujiraan ururada haweenka iyo ururada haweenka iyo raga naafada ah sidooklae waxay kuquudiyaan falanqeynta halista rabshada kusalaysan jinsiga, gaalada khahora xa.
- ✓ Laqaado iskudaborid qaybaha kala duwan / kooxaha wax qabadka ayadoo laraacaayo ujeedooyinka barnaamijka iyo ujeedka rabshadaha kusalaysan jinsiga ee lagu wajahaenista khatarta rabshadaha kusalaysn jinsiga, hubunta ilaalintaujada iyo and kusalaysn jinsig

KOOXDA GARGAARKA BINIAADANIMADA/KOOXDA ISKUDUWAHA KOOXHA³¹ /KOOX SHAQO KOOXEED

- ✓ In lahubiyo in qiimaynta laxiriirto lacagtafoojarka, maamulida iyo qaababka kalo oo ay xog uriitinta kujiraan marka lagu daro su'aalaha si nabadgeyo ah u sahminaayo halista rabshadaha kusalaysan jinsiga iyo iyo qaababka kalo oo ay xog uritinta kujiraan aanta si loola socdo usinaanta dhamaan dadka halista kujiro.³²
- ✓ Waxaa kamid ah warbixinada joogtadada ah ee kulamada kooxaha / qaybaha iyo koox wada shaqaynta ah oo kusaabsan xeeladaha loo adeegsado yareynta rabshada kusalaysan jinsiga ee gargaarka lacagta foorjarka iyo natiijooyinka qaabkaan oo kale. Waxaa kamid ah su'aalaha qiimeynta caawinta foorjarka lacagta ee laxiriirto ka hortagga iyo yareynta rabshadaha kusalaysan jinsiga.

31 Iyadoo la raacayo tilmaamaha HC/HCT, isku xidhka kooxaha dhexdeeda (kooxo) waxay leeyihiin masuuliyad ah in ay caawiyaan shaqooyinka iskaga dhexgudbaya iyo isku xidhka farsamo iyo in ay hubiyaan in ay si wax ku ool ah uga jawaab bixiyeen heer kasta oo meertada barnaamijka ah. ICCG iyo kooxaha ka shaqeeya lacagta waa in ay hubiyaan isku xidhka shaqooyinka aan qaxoontiga ahayn. Eeg www.humanitarianresponse.info

32 Eeg [Qiiimaynta iyo yaraynta khasaaraha GBV: Tilmaamaha lacag bixiyaasha, iyo PDM: Badalista CBI's si loo yareeyo khataraha GBV ee fikradaha la aqbalay ee GBV iyadoo la tixgalinayo CBI's iyo ka faa'idaysiga jawaabaha lacagta ee GBV](#)

KOOXDA ISKUDUWAHA WAAXDA IYO KOOXDA ISKUDUWAHA KOOXAHA

U ololeeya wada-hawlgalayaasha lacagta caddaanka ah inay dhexgalaan yareynta halista tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee jawaabaha barnaamijyadooda, iyadoo la raacaya. Tilmaamaha tacaddiyada ku saleysan jinsig iyo yaraynta halista tacaddiyada ku saleysan jinsiga si ballaaran.

- ✓ Lawadaag khibrada kahortagga khatarta xadgudubka jinsiga ee caawinta foojarka lacagta iyo sida ay tani ugu qeyb qaadatay jawaab wax kunool ah.
- ✓ Raadso habka isuduwida kusalaysan jinsiga ee taageerada iyo hagsira iyo, markasro oo suurta gal tahay, loo qoondeeyo barta lacagta cadaanka ah si ujoogto ah ugu qeyb gashokulanka isudabo ridka rabshadaha kusalaysan jinsiga.
- ✓ Udoodista foojarka lacagta cadaanka ah ee yareeya kharataha la xiriira rabshadaha la kusalaysan jinsiga ee kaqeybgalka dartiis ayna uhelikaraan kuwa halista ugujira rabshadaha kusalaysan jinsiga.

KORMEERKA

- ➔ **Fiiri Tilmaamaha xadgudubka kusalaysan jinsiga: Kormeerida iyo qiimeynta (Bogga 44) iyo kormeerida iyo qiimeynta inta lagujiro wareega barnaamijka (waaxda lagabilaabo Bogga 68) iyo tayada barnaamijka ee qalabka santuuqa: Kormeerida**

XOGTA GUUD

Kala soocida qalabka kormeerka iyo xogta da'dda, jinsiga, iyo naafanimada iyo waxyaabo kale sida kuhaboon si loo ogaado caqabadaha iyo halista lakulmaan dadka halista kujiro.

- ✓ Diirad saarista natiijada diirada lagu saaray halista rabshadaha kusalaysan jinsiga iyo saameynta ay leedahay talaabooyinka yareynta ee la meelmariyay kadib falanqayn kusaabsan falalka halista kusalaysan halista ee caawima ahoadada lacag Geedka go'aan qaadashada iyo qalabka falcelinta halista kusalaysan jinsiga ee flashadaan).³³ Kuwaan waxa lagu dari karaa aaladaha kormeerka qybinta kadib wareejinta lacagta ama foojarada hadii aaney xaasaasi aheyn; uruurinta macluumaadka xaasaasiga ah waa in ay fuliyaan khabiiri kutakhasusay xadgudubka jinsiga.
- ✓ Qiimeeyaan cilmiga iyo xirfadaha shaqaalaha safka ee tababarn sida loogu kolsoonaan karo helitaanka muujinta rabshadaha kusalaysan jinsiga markii ldoonaayo in lawadaago iyo sida si nabad ah loogu gudbiyo iyadoo la aeiroe duiudayo gudbiyo iyadoo la aeegsanay e djudadayo.
- ✓ Si wada jir ufulanqeeaan (jilayaashs caawinta foojarka lacagta kaashkaah, kuwa kahadla rabshadaha jinsiga / khabiirada ilaaliyayaasha) lasocoshada xogta iyo habeynta barnaamijyada kusalaysan xogtaya ka faidaytayaasha Si dagdag to ooga jawaab calanka cas.
- ✓ Samee kormeerka qeybinta kadb wareejintalacagaha ama foojarada hal bar-ama barnaamig ama nidaamka kormeerka howgalka oodhan;
- ✓ Ha ilaalin tirada rabshadaha kusalaysan jinsiga ee bulshada dhexdooda ama wareysiyada ama ha duubin faafaahinta dhacdo. Tani waxay sababi kartaa waxyeelo dheeri ah mana ahan in laisku waafajiyi dhaqamadaiyo anshaxyada caalamiga ah.

33 Tilmaamaha GBV iyo yaraynta khatarta la xidhiidha maamulida CVA, eeg Maamulida iyo yaraynta khataraha dhibaatooyinka ku salaysan jinsiga: Tilmaamaha lacag bixiyaasha iyo dhicitaanka PDM si waxlooga badalo CVA si loo yareeyo khasaaraha GBV.

TUSAALO TILMAAMAAYO KORMEERIDA³⁴

Fadlan ogoow in qaabeynta tilmaamayaasha ay tahay inay horay udhacaan wareegga barnaamijka, iyadoo qeyb ka ah **NAQSHADA** wajiga. Tilmaamayaasha qoyan ayaa halkaan lagusoodray iyadoo halkaan lagu soodaray ayagoo qeybka ah **KORMEERIDA** qeybta si loosiiyo tusaalooyinka tixgelinta kor kuxusan.

HABKA IYO KORMEERIDA WAX SOOSAARKA

- ✓ Boqolleyda haweenka [ama kooxaha kale ee halista ku jira, oo ku saleysan macnaha guud], oo ay u kala jabeen da 'kooxeed iyo / naafonimo la'aan, kuwaas oo soo sheega inay dareemayaan amni-darro ama ay khatar ugu jiraan waxyeello sababo la xiriira dhinacyo la xiriira CVA gudaha ama dibedda guriga (ie. ka noqoshada, kaydinta, kharash garaynta)
- ✓ Percentage of beneficiaries self-reporting safe access to cash and markets
- ✓ Boqolleyda haweenka ah ee qaata aasaasiga ah ee qoysaska qaata gargaarka lacagta ku saleysa
- ✓ Wadarta qadarka CVA ee la siiyay bartilmaameedka dadweynaha (taas oo ku saleysan shuruudaha u-qalmitaanka ee ay ka mid yihiin kuwa halista ugu jira GBV)
- ✓ Boqolkiiba saafiga ah ama boqolkiiba ayaa kordhay wacyigelinta ka-faa'iideystayaasha la soo sheegay ee is-sheegashada iyo helitaanka GBV ama adeegyada kale ee ilaalinta

NATIJADA KORMEERKA

- ✓ Sharciga ayaa sidoo kale waxaa hogaamiya Golaha La-talinta Ganacsiga ee Sare (oo ay soo abaabushay IFC), oo mudnaanta ka siisay Qorshaha Horumarinta Qaranka.
- ✓ Isbedelada la dareemay ee ka-faa'iideystayaasha marin u helkooda iyo xakameynta ilaha qoysaska; dareenka is-sheegashada ee madax-bannaanida korodhay ama go'aan qaadashada wadajirka ah (tayo ama boqolkiiba isbeddelka ka-faa'iideystayaasha warbixinta ama haweenka ka warbixinaya)

QIIMEYN

➔ **Eeg Tilmaamaha tacaddiyada ku saleysan jinsiga: Ka hortaga iyo Qiimeynta (bogga 44) iyo dabagalka iyo Qiimeynta Dhamaan Wareegga Barnaamijka (waaxda laga bilaabay bogga 68) iyo Qalabka Tayada Barnaamijka: Guud ahaan Qiimaynta**

- ✓ Ku dar yareynta halista tacaddiyada ku saleysan jinsiga inta u dhexeysa baaxadda qiimeynta si loo baaro tixgalinta, wax ku oolnimada, waxtarka iyo saameynta gargaarka lacagta kaash ah iyo foajarka Tani waa aag u baahan caddeyn dheeri ah marka la eego dhaqamada rajada leh iyo casharradii laga bartay.
- ✓ Ururi caddeyn lana wadaag casharrada laga bartay waxa ka shaqeeya in lagu daro haweenka iyo gabdhaha naafada ah iyo shakhsiyaadka kale ee halista ugu weyn ugu jira tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee gargaarka lacagta kajarka ah iyo foo foo.

34 Laga soo badalay [Heerka ugu yar ee ka hortaga iyo jawaabta xaaladaha deg deg ah ee ku dhibaatooyinka ku salaysan jinsiga](#). Sidoo kale eeg [Warqada talada jinsiga ee shaqooyinka la xidhiidha lacagta](#), iyo tusiyaasha maxsuulka ujeedooyinka badan leh ee soo socda kaas oo qayb ka ah Grand Bargain Cash Workstream

Yaraynta Halista tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka: Go'aan Qaabdhismeedka iyo Qalabka Falanqaynta Khatarta tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee gargaarka lacagta

Khataraha la xariira tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee ka dhasha ama ay uga sii darto kaalmada bani'aadamnimada ama adeegyadu badanaa waxay la xiriiraan guud ahaan qaabeeynta barnaamijka, taas oo waxyn inta badan sii ka nimada ama adeegyadu badanaa waxay la xiriiraan guud ahaan qaabeeynta barnaamijka, taas oo waxin ama badan sii naqshadeynta barnaamijka.³⁵ Sidan oo kale, halista soo baxda badanaa si toos ah ama keligeed looma nisbeyn karo qaabka caawimaadda (tusaale, lacag-wareejinta, foorjarrada, nooca) ama adeegyada.

Isticmaal [Geedka go'aanka hannaanka](#) IYO [GBV Risk Analysis Tool for CVA](#) yes loo miisaamo xulashooyinka inta lagu gudajiray FALANQAYNTA JAWAABTA / QIIMEYNTA, FALANQAYNTA IYO QORSHEYNTA wajiga gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka iyo barnaamijkiisa koobayo.

TILABADA 1 → ay bulshada, lagu tix raacayo [Geedka go'aanka hannaanka](#). Tani waa tallaabo horudhac ah oo lagu bilaabay ka fekerka haddii halistooyinku u gaar yihiin gargaarka lacagta kaash iyo foorjarka qaab ahaan iyo in kale, yacni Khatarro isku mid ah ayaa jiri doona haddiegi nooc la ade? Xulashada udhaxeysa lacagta kaash iyo foorjarada wax ma ka badalaysaa? Mise way fiicnaan lahayd in gebi ahaanba laga fogaado kaalmada tooska ah oo diiradda la saaro kaliya bixinta adeegga? Su'aalahan waxaa looga hadli doonaa si qoto dheer iyada oo loo marayo Falanqaynta Khatarta ay rabshadaha ku saleysan jinsiga, iyo go'aanka ugu dambeeya ee habka xulashada waa in la sameeyaa ka dib falanqayntaas.

TILAABADA 2 → Jaaliyadaha, u samee [Falanqaynta Khatarta rabshadaha ku saleysan jinsiga ee gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka](#). Go'aamso haddii halista rabshadaha ku saleysan jinsiga ay la xiriirto dhinacyo gaar ah oo gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka ah (tusaale qaab, habka gudbinta, soo noqnoqoshada wareejinta) isla markjiso sanau habbasoon ugacya u habbasoon. Aqoonso sida gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka loga dhigi karo mid ammaan ah. Sidoo kale tixgeli sida gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka, oo ay weheliso qaybaha kale ee barnaamijka, ay gacan uga geysan karto yareynta halista rabshadaha ku saleysan jinsiga.

Tixgalino dheeri ah ee kusaabsan aaladaha falanqaynta halista rabshadaha kusalaysan jinsiga (Waxay lamid yihiin kuawa kujira [qaybta falanqaynta ee halista kusalaysan jinsiga](#) ee koro):

- ✓ Kulug lahaanshaha khabiirada kutakhasusay rabshadaha kusalaysan jinsiga sida ugu macquulsan iyada oo la ogyahay in falanqaynta halista rabshadaha kusalaysan jinsiga ay xaasaasi ay noqon karto. Macluumaadka aan xaasaasiga aheen / ee isku darka ah ee kusaabsan halista rabshadaha kusalaysan jinsiga, noocyada iyo

35 Xog bixiyaasha waraysiga ee GBV iyo kooxda latalinta ee CVA, January-February 2019; CaLP's [Waraaqaha lasoo ururiyay ee jinsiga iyo barnaamijyada bani aadanimo ee lacag dirista](#), iyo [Ilaalada shaqooyinka la xidhiidha lacagta: cilmi baadhis](#)

isbdalada ayaa lagu gayn karaa aaladaha falanqaynta halista rabshadaha kusoalaysan jinsiga ee gargyoo lacarka salaysan jinsiga, noocyada iyo isbdalada ayaa lagu gayn karaa aaladaha falanqaynta halista rabshadaha kusalaysan jinsiga ee gargaarka lacagta iyo foojarka.

- ✓ Maskaxda ku hay tixgalinta kooxaha kala duwan. Waxaa jiro kooxo shaqsiyeed ah oo uga nugul waxyeelada xubnaha kale ee bulshada. Tani badanaa waa sababta oo ah waxay hayaan oo awood yar bulshada dhexdeeda, waxay aad oogu tiirsanyihiin kuwakale badbaadada, uma badna kuwa kashaqeyya gargaarka ama waxa kale ee laga takhalusaaha gaahliga ahka, ahka garbarka hawka, ahka-hawka gabarka, ahka-hawka, ahka-hawka, ahka-gabada, ahka-hawka, ahka-gabada, gabdhaha iyo wiilasha leh kuqanacsanaanta diinta.³⁶ Nooca ama darnaanta halista rabshadaha kusalaysan jinsiga waxay noqonkartaa mid macno gaar ah leh (Tusaale guurka hore waxaa lagayaabaa inuu kubadanyahay xaaladaha degdegga ah qaarkood marka loo eego kuwa kale).
- ✓ Fahmida isbadalda laxiriira rabshadaha kusalaysan jinsigae laxiriira khataraha iyo welwelka nabadgalyada kahor iyo inta lagu jiro xiisadda oo ay kujiraan cidda ay saameeynta kuyeelatay. Isku keenida raadinta kasoo qeybgalada qiimeynta (oo leh dad da 'kaladuwan ah, jinsi iyo naafo), qiimeynta ilaalinta, kormeerida, dayacanka iupqiimeynta awooda, iyo / ama qiimeyno kale oo dhawaanaohaahaan iyoons fiyada khawaana iyoan i Lahowlgal khabiirro kutakhasusay rabshadaha jinsiga iyo kooxaha kusalaysan bulshada si ay ufasiraan una fahmaan natiijooyinka iyo isbedeladda.³⁷
- ✓ Iska ilaali inaad samaysid malayn maxaa yeelay nimanka iyo wiilasha sidoo kale waxay qatar ugu jiraan dhiig-miirasho iyo xadgudub xaaladaha qaarkood. Latasho khabiirro, xogta jirta, jaaliyadaha iyo shaqsiyaadka.³⁸
- ✓ Aqoonso oo gudbi halista gaarka ah ee caruurta iyo dhalinyarada. Kala wadahal rabshadaha kusalaysan jinsiga, ilaalinta caruurta iyo / ama jilayaasha kale ee ilaalinta kaasoo awoodi karo inuu bixiyo macluumaadkaan.
- ✓ Waydiiso jaaliyadaha inay aqoonsadaan khataraha rabshada kusalaysan jinsiga iyo faa'iidooyinka la xiriira dhinacyadda kala duwan ee gargaarka lacagta iyo foojarka, midkood ama khabiirro kutakhakhusay koinsiga iyo jabyooda, ama'da rabshadaha jinsudiga, ahxoxar da ahkala jinsiga. Falanqeyaan suurtagalnimada iyo saameynta halista, iyo in la aqoonsado hababka ka hortagga ama yareynta, iyadoo latixgaliyo baahiyaha iyo awoodaha kala duwan.
- ✓ Tixgali xiriirka bulshada eev kadhaxjira qoyska iyo bulshada taasoo kordhin kartahalista rabshadaha kusalaysan jinsiga ama rabshadaha kale ee kafaa'iidaystayaasha.

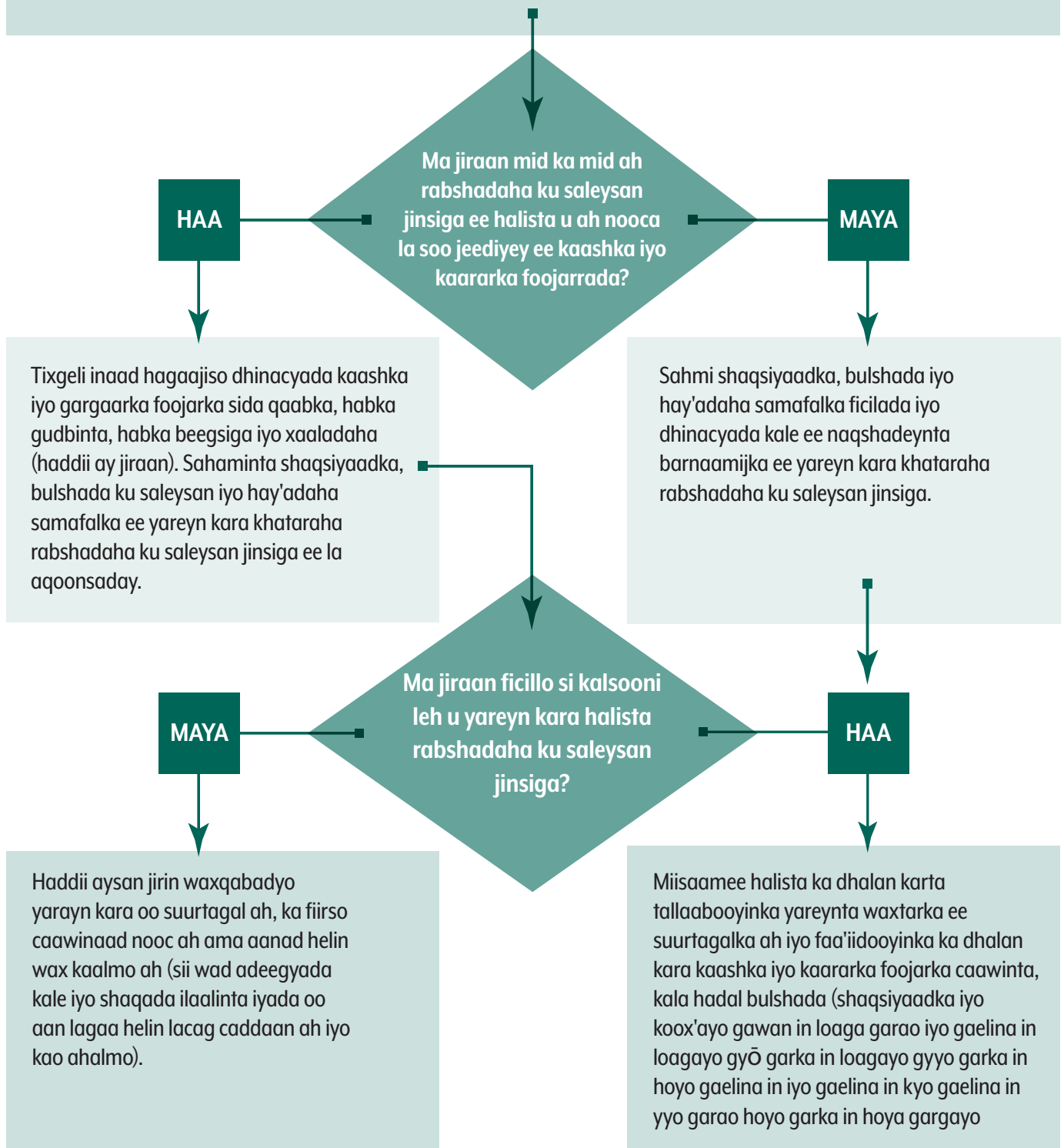
36 [GBV Tilmaamaha](#) boga 10

37 Eeg tusaale ahaan [UNHCR Siyaasadaha da'ada, Jinsiga iyo Kala duwananshaha](#) iyo [GBV Tilmaamaha](#)

38 [Heerarka ugu hooseeya ee ka hortagista iyo Jawaabaha Xaaladaha deg dega ah ee Ku salaysan Dhibaatooyinka Jinsiga](#)

GO'AAN GEEDDI-SOCODKA IYADOO TIXGALINAYSA HALISTA RABSHADAHA KUSALAYSAN JINSIGS EE LAXIRIIRA HABKA.

Bulshooyinka, aqoonso rabshadaha kusalaysan jinsiga ee kadhalan karo ama ugu sii dari karo natiijada caasha iyo caawinta foojarka loosoojeediyay. Uyeelaan culeesyo ugaar ah macnaha guud / muhiimada halista rabshadaha kusalaysan jinsiga.



QORSHAYNTA MASHAARIICDA GARGAARKA EE LACAG BIXINTA IYO NATIJADA LACAG BIXINTA IYO NATIJADA XADGUDUBYADA.³⁹

Sadarka bidix ee ugu badan qalabka, “rabshadaha ku saleysan jinsiga / lacagta caddaanka ah iyo kaalmada foojarka ee KHATARADAHALISTA” ayaa ku qoran. Kuwaani waxay kusalaysanyihiin astaamaha muhiimka aha ee [Ilaalinta guud](#) iyo [mabaadi, da ilaalinta](#), oo loo habeeyay inay ka tarjumto meelaha ugu caansan ee halistu ka timaado ama ay uga sii darto CVA sida lagu xusay dib u eegista caddaynta ee dhawaanahan, dhaqamada rajada leh, casharrada la bartay iyo wareysiyada xog-ogaalka ah ee muhiimka ah ee ka muuqda isugeyntaan.⁴⁰

Fadlan ogow: Rabshadahan ku saleysan jinsiga / lacagta iyo kaarka foojarka ee HALISTA QAYBAHA waxaa loogu talagalay in lagu dhiiri geliyo fikirka muhiimka ah. Wakiilada bani’aadamnimada ee fuliya falanqaynta halista, fikrad ahaan ka qaybqaadashada iyo / ama hoggaaminta shaqsiyaadka iyo bulshada dhibaataadu saameysey, waa inay kudartaa rabshadaha kale ee jinsiga / lacagta iyo kaarka foojarka KHATARADAHALISTA AH. Muunad maran oo daabacan oo ah Qalabka Falanqaynta Khatarta Rabshada ku saleysan jinsiga ee lacagta iyo caawimada foojarka ayaa laga heli karaa [Lifaqa 4](#). Shaxda waxaa lagu buuxiyay halkan tusaale ahaan.⁴¹

39 Qalabkan waxbaa laga badalay ilaalada iyo faa’idooyinka qalabka falanqaynta [Si uu u hago ilaalada shaqooyinka la xidhiidha lacagta](#). Eeg sidoo kale: Qjimaaynta iyo yaraynta khataraha ku aadan dhibootoyinka la xidhiidha Jinsiga: Tilmaamaha lacag bixiyaasha [Fikradaha la aqbalay ee GBV iyadoo la tixgaliyo CBIs oo lagana faa’idayo lacagta jawaabaha GBV: Qalabka kor loogu qaadayo shaqooyinka la xidhiidha lacagaha ee ilaalada dhibootoyinka la xidhiidha jinsiga](#)

40 Eeg dabagalaha 2: Tixraaca iyo Dabagalaha 3: Gogoldhigyada

41 Maskaxda ku hay lix nooc oo waawayn oo ah waxyaabaha ay ka koobantahay GBV kuwaas oo la xidhiidha nidaamka maamulida macluumaadka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga (GBVIMS): dhaca; kufsigu; weerarada duleed; guurka qasabka ah; dafiraada khayraadka, fursadaha iyo adeegyada; dhibaatooyinka nafsiyeed/ jidheed. Eeg [GBV Qalabka kala saarida](#) ee GBVIMS.

QAYBTA HALISTA EE TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA GARGAARKA LACAGTA KAASH IYO FOJARKA AH	HALISTA RABSHADA KUSALAYSAN JINSIGA(MACNAHA GUUD EE GAARKA AH)	NOOCYADA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA EE SUURTOGALKA AH	TAAGEERADA YARAYNTA SHAQSI IYO QOYS	TALLAABOYINKA YAREYNTA WAKIILADA BANI'AADAMNIMADA	FAA'IIDOOYIN SUURTOGAL AH
KA QEYB QAADASHADA IYO KA-QAADISTA (QIIMEYN KU SAABSAN BARNAAMIJKA MACLUUMAADKA IYO WACYIGELINTA)	Shakhsiyaadka ma rabaan inay iska diiwaangeliyaan hay'adda ama adeegyada dhaqaale bixiyaha cabsi ay ka qabaan in aqoonsiga jinsiga ama jihada galmada la go'aamin karo oo ay u horseedi karto takoorid natiijada tooska ah ee kaqeybgalka waxqabadka gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka ah	weerar xadgudub dhinaca jirka ah	Shabakadaha taageerada aan rasmiga ahayn iyo adeegyada jawaab celinta tacaddiyada ku saleeysan jinsiga	Sahamiyaan fursadaha si loo hubiyo sirta; farsamooyinka gudbinta kale / qarsoodi ah; shuruudo bartilmaameed ballaaran si looga fogaado dhaleecaynta	Helitaanka kheyraadka iyo fursadaha la hagaajiyay ee dadka leh jihoooyinka galmada ee kala geddisan iyo aqoonsiga jinsiga
HELITAANKA AMMAANKA IYO SHARAFTA LEH (QAAS LOOGU TALAGALAY QAABKA SOO SAARIDDA FARSAMADA EE GARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOJARKA)	Haweenka waaweyn ee naafada ah waxaa loo arkaa inay yihiin "bartilmaameedyo fudud" xatooyo ka dib marka lacag ama foorjarro lookeeno	faraxumeynta galmada, gacan ka hadal jireed, xadgudub maskaxeed / shucuur	Isku hallee daryeel bixiyayaasha lagu kalsoon yahay si ay u ururiyaan gargaarka; taageerada kooxaha haweenka	Aqoonso habka gudbinta ee nabdoon; lashaqeeyaan ururada bulshada si loo sugo amaanka dhalmada kadib; hagida, ka jawaab celinta iyo qaababka jawaab celinta ee meesha taal	Gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka ee Elektaroonigga ahwuxuu noqon karaa mid caqli badan, laguna bixin karo qaybo kala duwan, una oggolaan kara kooxdan inay helaan ilaha iyo adeegyada, laakiin tixgeliyaan caqabadaha helitaanka iyo adeegsiga tikniyoolajiyadda kooxdan
SIRTA XOGTA SHAQSIYADEED EE BADBAADAYAASHA IYO DADKA HALISTA UGU JIRA	Xogta shakhsiga ah waxaa lala wadaagayaa bixiyaha adeegga maaliyadeed iyada oo aan la helin hab maamuusyo sax ah oo ku saabsan sirta iyo shaqaalaha bixiyaha adeegga maaliyadeed oo iyagana xubno ka ah bulshada oo la wadaagaya macluumaadka dadka loogu talagalay, taasoo ka dhalanaysa takoorida haweenka ka faa'iideystayaasha qowmiyadaha tirada yar ee bulshada martida loo yahay (aan ka faa'iideysan).	KOBOCA NIYADEED IYO HADBHAQAN	La-tashiyada bulshada iyo wacyigelinta kooxaha haweenka ee maxalliga ah iyo ururada kale ee bulshada, ka doodista ujeedooyinka bartilmaameedka	Kala tasho bulshooyinka shuruudaha bartilmaameedka nuglaanta; waxaa ka mid ah hab maamuuska ilaalinta xogta heshiysada adeegyada dhaqaale bixiyaha	Dood ballaadhan oo ku saabsan halista tacaddiyada ku saleeysan jinsiga iyo isbeddellada lala galayo Ururrada Bulshada
CAADOOYINKA BULSHADA IYO WADAJIRKA, XIDHIIDHKA QOYSKA & BULSHADA	Dakhliga qoyska oo kordhay wuxuu u horseedi karaa guurka hore ee gabdhaha qaangaarka ah maadaama qoysasku awoodi karaan "lacagtii sooriyada"	Guurka qasabka ah ee carruurta (guurka xilliga hore ee uu qofku da' yar yahay)	La-tashiga bulshada iyo wacyigelinta ururada bulshada, kooxaha ka wada hadlaya xuquuqda haweenka iyo haweenka oo ay ku jiraan haweenka iyo ragga da' ahaan kala duwan	Shuruudo dul dhig CVA tusaale ahaan diiwaangelinta dugsiga ee gabdhaha iyo wiilasha; hubinta wadatashiyo xoogan oo bulshada ah si loogu wargaliyo naqshadeynta; in la hubiyo in CVA ay qayb ka tahay barnaamij ballaaran oo taageeraya baahiyaha aasaasiga ah iyo adkeysiga, waxbarashada xuquuqda haweenka	Gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka ah iyo adeegyo dhameystiran waxay u horseedi karaan dareemo awoodsiin haweenka iyo gabdhaha ah; qoysaska sifiican u dabooli kara baahiyaha iyo yaraynta xiisadaha qoyska
KALE (MACNAHA GUUD-GAAR AH)					

BUUXI WIILAHA DHEXE EE SALKU KU HAYA XIRIIRKAAGA

Qeybta III: Adeegsiga gargaarka lacagta kaash ah iyo foojarka oo ah Qeyb ka mid ah Kahortagga iyo Waxqabadka tacaddiyada ku saleeysan jinsiga

Tilmaanta Qeybta III waxaa loogu talagalay khabiirto ku takhasusay tacaddiyada ku saleeysan jinsiga, sidaa darteedna dhammaan qeybaha isku mid ah (wejiyada wareegga barnaamijka) ee Qeybta II laguma soo celin halkan. Khabiirada tacaddiyada ku saleeysan jinsigawaxaa lagu dhiirigelinayaa inay sifican ama wax u aqriyaan Qeybta II sidoo kale.

Dhammaan hawl-wadeennada bani'aadamnimada waxaa lagu dhiirigelinayaa inay akhriyaan Dhaqanka Balanqaadka ah!

GUUD AHAAN: GUUDMARKA DOORASHADA DACDADA

WAA MUHIIM IN LA OGAADO – CADAYMO ISKU DHAFAN OO KU SAABSAN TABARUCA GARGAARKA LACGTA KAASH AH IYO FOOJARKA EE KAHORTAGA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA IYO NATIISOYINKA JAWAABTA⁴²

Si taxaddar leh loo qaabeeyey gargaarka kaash ah iyo foojarka, oo ah hal qayb oo ka mid ah hab-nololeedka / taageerada dhaqaale, ayaa gacan ka geysan karta sidii xididdada loogu siibi lahaa jinsiga xun iyo caadooyinka bulshada ee ku koobnaanaya haweenka howlaha guriga. Si kastaba ha noqotee, hanjabaadaha caadooyinka jira waxay halis gelin karaan kordhinta noocyada noocyada tacaddiyada ku saleeysan jinsiga.

Gargaarka lacagta kaashKA iyo foojarka ahoo loogu talagalay in lagu biiriyo natiisoyin wax ku ool ah oo looga jawaabayo tacaddiyada ku saleeysan jinsiga waa in had iyo jeer loo qaabeeyaa qayb ka mid ah qaybo gaar ah oo ka kooban qaybo kala duwan oo lagu taageerayo ka hortagga iyo ka jawaabista GBV (tusaale, maaraynta kiisaska, bixinta adeegga tayada leh, waxqabadyada isbeddelka dabecadda, horumarinta siyaasadda iyo u doodista). Gargaarka lacagta kaaashka ah iyo foojarka waxay awood u siin karaan helitaanka nolol badbaadin iyo sidoo kale daryeel aan deg deg ahayn iyo adeegyo habnololeed iyo kordhinta imaatinka adeegyada ka jawaab celinta (halka laga heli karo) ee haweenka halista ku jira, carruurta, iyo kooxaha kale ee halista ugu jira xaaladaha degdegga ah ee xaaladaha adeegyada ama saadka Kharashyada adeegyadaas (sida gaadiidka, hoyga, cuntada) waa in la bixiyaa.

⁴² [Shaqooyinka lacag dirista ee mashruuca GBV ee dalka Jordan; Masuulka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga iyo Barnaamijka lacag dirista ee hawlaha bani aadanimo; Heerarka ugu hooseeya ee lagaga hortagi karo iyo jawaabaha xaaladaha deg deg ah ee la xidhiidha dhibaatooyinka ku salaysan jinsiga](#)



DHAQAN RAJO LEH / CASHARRADA LA BARTAY: CAAWINTA LACAGTA IYO FOOJARKU WAXAY GACAN KA GEYSAN KARTAA BADBAADINTA NOLOSHA IYO HAGAAJINTA HELITAANKA ADEEGYADA IYADA OO QAYB KA AH MAAREYNTA KIISASKA SHAQSIYEED, IYO ADEEGYADA NAFSAANI-BULSHEED WAXAY XOOJIN KARAAN SAAMEYNTA LACAGTA IYO FOOJARRADA EE KU SAABSAN BARNAAMIYADA RABSHADAH KA SALEYSAN JINSIGA

1) Guddiga Badbaadinta Haweenka (IRC) ee barnaamijka ilaalinta haweenka iyo awoodsiinta dhaqaalaha ee Urdun ayaa u isticmaalay lacag wareejinta lacag ahaan qalab loogu talagalay yareynta iyo ka hortagga rabshadaha ku saleysan jinsiga ee ka dhanka ah haweenka iyadoo la taageerayo baahiyaha aasaasiga ah iyo bixinta adeegyo ilaalin gaar ah.⁴³ Barnaamijku wuxuu muujiyey in helitaanka lacagta iyo kaqeybgalka kooxaha kawada hadlaya arrimaha jinsiga ee haweenka iyo ragga ay gacan ka geysatey yareynta rabshadaha lamaanaha, iyo in wadhadallada jinsiga iyo adeegyada kale ee nafsaaniga ah ay saameyn ku yeesheen wixii ka dambeeyey muddada lacag-bixinta. Guddiga Badbaadinta Caalamiga ah waxay kaloo ogaadeen in lacagaha caddaanka ah ee la wareejiyo ee la xiriirta shaqsi maaraynta kiiska shaqaaqada shaqsiyadeed ay noqon karto mid nafo lagu badbaadiyo, iyadoo laga hortagayo qatarta rabshadaha ee dhici karta ama iyadoo la hubinayo caafimaad, badbaado iyo nabadgelyo deg deg ah dhacda rabshadaha ka dib. Haweenku waxay kaloo sheegeen inay dareemeen xoog, kalsooni, xushmad, madaxbannaan iyo awood u leh inay gorgortamaan inta ay ka qaybgalayaan barnaamijka oo ay helayaan lacag kaash ah.

2) Daraasad ka dhacday Lubnaan ayaa sahamisay Xafiiska Qaramada Midoobay ee Wakiilka Sare ee Qaxootiga (UNHCR) kaalmada lacagta kaashka ah ee yareynta iyo wax ka qabashada halista rabshadaha ku saleysan jinsiga.⁴⁴ Xafiiska Qaramada Midoobay ee Wakiilka Sare ee Qaxootiga 'waxaa loo soo bandhigay' caawimaad lacageed oo ilaalin ah 'iyada oo ah taageero lala beegsaday oo si gaar ah loogu talagalay in wax looga qabto dhacdo ilaalin ama u nuglaansho. Kaalmada lacagta kaashka ah ayaa la ogaaday inay aad ugu habboon tahay badbaadayaasha rabshadaha ku saleysan jinsiga sababo la xiriira dabeecad ahaan qarsoon. Tusaalooyinka natiijooyinka wax ku oolka ah waxaa ka mid ahaa: awood u siinta kuwa ka badbaaday inay ka guuraan ku-xadgudbayaashooda oo ay kireystaan naftooda iyo carruurtooda; in lagu sameeyo qalliin ama la qabsado inta uu caafimaad qabo xubin qoyska ka tirsan; iyo inay raadiyaan shaqo kale ama guri si ay uga badbaadaan xadgudubyada uga yimaada cidda ay u shaqeeyaan ama milkiilaha guriga. Natiijooyinku waxay soo jeedinayaan in arrimaha u saamaxaya guusha kaalmada lacageed ee barnaamijyada rabshadaha ku saleysan jinsiga ay ka mid yihiin adeegyo kaabayaal ah oo shaqeynaya, qorshooyin maareyn kiis oo feker leh, la-talin ku saabsan arrimaha amniga iyo awood-siinta, oo ay ku jiraan jinsiga, iyo kormeerka.

XAALADDA IYO FALANQAYNTA JAWAABTA

- ➔ **Fiiri Tilmaamaha rabshadaha ku saleysan jinsiga: Qiimaynta, Falanqaynta iyo Qorshaynta (bogga 33) iyo Qalab Tayada Barnaamijka: Falanqaynta Xaaladda**

FALANQAYNTA XAALADA KUSALAYSAN RABSHADAH KA SALEYSAN JINSIGA

- ✓ Saldhigga gargaarka lacagta kaash iyo foojarkawaxaa loogu talagalay inuu gacan ka geysto ka-hortagga istiraatiijiyado la-tacaalis khatar ah oo ku saabsan jinsiga, tacaddiyada ku saleysan jinsiga iyo qiimeynta baahiyaha, falanqaynta dakhliga iyo kharashka iyo falanqaynta halista gaarka ah ee tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee khabarada/maareeyayaasha kiisaska. Had iyo jeer hubso in wakiilada sida ku habboon

⁴³ [Shaqooyinka Lacag Dirista ee Mashruuca GBV ee Dalka Jordan](#)

⁴⁴ [Jinsiga iyo caawinta lacagta: Waxbarashada iyo waxyaabaha la tixgalinayo](#)

loo tababaray ay u sameynayaan qiimeyn shaqsiyadeed oo xasaasi ah lacagta caawimaadakaash iyo foorjarka jawaabida rabshadaha ku saleysan jinsiga!

- ✓ Xaaladaha ay ku sugan yihiin khabiirto ku takhasusay rabshadaha ku saleysan jinsiga, waa inay si joogto ah u qiimeeyaan baahiyaha iyo halista badbaadayaasha una diraan caawimaad lacag ta kaash ah iyo foorjar (si qarsoodi ah / qarsoodi ah) markay haboon tahay.

QIIMAYNTA SUUQA IYO FALANQAYNTA

- ✓ Ka fikir, sida loogu talagalay dhammaan dadka loogu talagalay kaashka iyo gargaarka foorjarka, haddii kuwa halista ugu jira rabshadaha jinsiga ku saleysan ay si nabadgelyo leh u geli karaan suuqyada si ay ugu kharash gareeyaan lacagaha ay ku beddelanayaan ama foorjarrada.
- ✓ Mudnaan siinta u-doodista helitaanka bilaashka ah ee adeegyada ku-saleysan rabshadaha ku saleysan jinsiga sida adeegyada caafimaadka ama sharciga; haddii aysan taasi suurogal ahayn, kaashka iyo kaararka foorjarrada si kor loogu qaado helitaanka suuqyadan ayaa loo tixgelin karaa.

ABAABULIDA KHAYRAADKA

➔ [Fiiri Tilmaamaha GBV: Abaabulka Kheyraadka \(bogga 37\)](#)

- ✓ In la sameeyo soo-jeedin ku saabsan bixinta adeegga tacaddiyada ku saleysan jinsiga oo ay ku jiraan CVA oo ah qaab ka mid ah kaalmooyinka lagu taageerayo badbaadayaasha halka loogu arko inay ku habboon tahay.
- ✓ Hubi in soo jeedimaha ay ku jiraan ilaha si loogu diyaariyo loona siiyo tababaro dowladda, bixiyeyaasha adeegga maaliyadeed, jilayaasha bani'aadamnimada, kooxaha haweenka iyo xubnaha bulshada ee ku hawlan CVA oo ku saabsan qaabeynta badbaadada iyo marin u helka iyo hirgelinta CVA si loo hubiyo in soo bandhigidda CVA aysan u soo bandhigin badbaadayaasha waxyeelo dheeraad ah.

NAQSHAD

➔ [Fiiri Tilmaamaha GBV: Hirgelinta \(bogga 38\) iyo Qalab Tayada Barnaamijka: Naqshadeynta Barnaamijka](#)

GUUD

- ✓ Hubso isku xirnaan adag oo la xiriirta maaraynta kiisaska socda haddii CVA la tixgelin doono oo ay weheliso caawimaad kale iyo adeegyo loogu talagalay dadka halista ugu jira tacaddiyada ku saleysan jinsiga iyo dibanayaasha tacaddiyada ku saleysan jinsiga.⁴⁵

SHURUUD

- ✓ Waxaa jira xoogaa dood ah oo ku saabsan anshaxa dhiirrigelinta (iyadoo shuruudo lagu xirayo helitaanka wareejinta lacagta ama foorjarrada) qaadashada adeegyada sida taageerada nafsaani-bulsho Halkii laga

⁴⁵ Qaar ka mid ah jilayaasha bani'aadanimada ayaa waxa ay rumaysanyihiin in CVA kaliya la siiyo qayb ka mid ah jawaabaha GBV hadii ay si buuxda u dhexgasho kiiska maamulka, laakiin wali aanay jirin cadayn sax ah oo loo bar bar dhigayo maamulka kiiska dibada ee CVA, laakiin aan la xidhiidhin, maamulka kiiska. Tilmaamaha, eeg [Fikradaha la aqbalay ee GBV iyadoo la tixgalinayo CBIs iyo ka faa'idaysiga jawaabaha GBV: Qalabka kor loogu qaadayo shaqooyinka lacagaha si loo ilaaliyo dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga, Qaybta II Maamulka kiiska la xidhiidha shaqooyinka lacagta](#). Eeg sidoo kale masuuliyada goobaha GBV, heerarka ugu hooseeya ee GBV, soo socda 2019.

“qasbi lahaa” ka-faa’iideystayaasha gargaarka lacagta kaash ah foorjarka inay kaqeybgalaan kooxaha wada-hadalka ama taageerada nafsaani-bulsho, dib-u-eegis iyo dib-u-falanqeyn lagu sameeyo qiimeynta bilowga ah iyo la-tashiyo qoto dheer oo lala yeesho xubnaha bulshada, sida ugu habboon iyada oo loo marayo kooxaha haweenka ama ururada kale ee bulshada la midka ah, si si fiican loo fahmo baahiyaha iyo doorbidka kooxo kala duwan si barnaamijka loola jaanqaadi karo. Eeg Qaybta I, Qaybta B: [Ka Qaybqaadashada iyo Ka Qayb Gelinta](#); [Isgaarsiinta](#); [La Xisaabtanka iyo Jawaab celinta](#) horaanti hore ee taxanahan.



WA MUHIIM IN LA OGAADO SHURUUDAGARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOORJARKA OO LOOGA HORTAGO TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA?

Weli ma jiraan caddeyn ku filan oo lagu taageerayo hagista guud ee ku saabsan isticmaalka CVA-ga shuruudaysan (fiiri Lifaafa laad: Qaamuuska si gacan looga geysto ka hortagga tacaddiyada ku saleeysan jinsiga ee ee bani’aadamnimada gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka. Saddex dib u eegis caddayn oo dhowaan ku saabsan xiriirka ka dhexeeya gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarkaiyo jinsiga,⁴⁶ tacaddiyada ku saleeysan jinsiga⁴⁷ iyo ilaalinta ilmaha,⁴⁸ siday u kala horreeyaan, waxay ogaadeen inay jiraan caddeyn muujineysa in lacag wareejin shuruudaysan-yada haweenka iyo gabdhaha qaangaarka ah ay gacan ka geysan karto yareynta guurka hore iyo kan khasabka ah, ayna si ku meelgaar ah gacan uga geysaneyso yareynta rabshadaha lamaanaha. Si kastaba ha noqotee, daraasado aad u yar ayaa adeegsaday habab adag oo u aaneyn kara sababaha natiijooyinka habka la xushay. Waxaa sidoo kale jiray tilmaam muujisay in barnaamijyada sida wanaagsan loo qorsheeyey ee ilaalinta carruurta oo ay ku jiraan lacag wareejin shuruudaysan ay yeelan karaan natiijooyin wax ku ool ah marka laga hadlayo isbeddelada dabeecadda ee ku xiran hagaajinta dhaqaalaha, sida shaqada carruurta ama guurka hore.⁴⁹

Hal dib-u-eegis ayaa lagu ogaaday in inta badan gargaarka lacagta kaash iyo foorjarkoo leh ulajeeddooyin tacaddiyada ku saleeysan jinsiga la xiriira loo bixiyay sidii lacag caddaan ah oo isu-geyn ah (MPC), iyo in guud ahaan kuwani ay leeyihiin natiijooyin togan ama dhexdhexaad ah oo ku saabsan ka-hortagga iyo yareynta iyo ka jawaab celinta tacaddiyada ku saleeysan jinsiga. Si loo soo koobo, waa barnaamijka oo dhan oo ka kooban gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka (oo ay ku jiraan noocyada kale ee gargaarka iyo adeegyada, iyo sidoo kale xoogga qiimeynta salka ku haysa iyo codsigooda ku aaddan qaabeynta iyo ujeeddooyinka barnaamijka) halkii laga heli lahaa shuruudda CVA ee yeelan doonta saameyn weyn oo ku saabsan natiijooyinka la xiriira tacaddiyada ku saleeysan jinsiga.⁵⁰

Si loo soo koobo, waa barnaamijka oo dhan oo ka kooban gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka (oo ay ku jiraan noocyada kale ee gargaarka iyo adeegyada, iyo sidoo kale xoogga qiimeynta salka ku haysa iyo codsigooda ku aaddan qaabeynta iyo ujeeddooyinka barnaamijka) halkii laga heli lahaa shuruudda gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarkaa yeelan doonta saameyn weyn oo ku saabsan natiijooyinka la xiriira tacaddiyada ku saleeysan jinsiga.

46 [Dejinta Marxalada: Maxaan ka ognahay \(Maxaynaan ka ogayn\) ee ku saabsan saamaynta shaqooyinka ee maxsuulka jinsiga iyo hawlaha bani aadanimo](#)

47 [Barnaamijyada lacag dirista ee bani aadanimo iyo maxsuulka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga](#)

48 [Falalka bani aadanimo ee ilaalada caruurta iyo barnaamijyada lacag dirista](#)

49 [Falalka bani aadanimo ee ilaalada caruurta iyo barnaamijyada lacag dirista](#)

50 [Barnaamijyada lacag dirista ee bani aadanimo iyo maxsuulka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga](#)

QIIMAHA WAREEJINTA, JOOGTAYNTA IYO MUDDADA

- ✓ Go'aamiso xaddiga, muddada iyo inta jeer ee gargaarka lacagta kaashka ah iyo foojarka loo hubiyo in si ammaan ah loogu wareejiyo koox ka kooban ka-faa'iideystayaal kala duwan. Tixgeli dhinacyada jinsi ahaaneed markaad dooranaysid waqtiyada ku habboon ee qaybinta / gaarsiinta, sida gelitaanka maalintii ee mashiinnada lacagta lagu gado ama suuqyada, ama foojari geynta foojarrada si loo hubiyo in khadadka aysan ka sameysmin goobaha qaybinta.
- ✓ Ma jiro "hal cabbir oo dhan" marka la go'aaminayo qiimaha wareejinta lacagta kaashka ah ama u dhiganta ee foojarrada loo baahan yahay si loo gaaro ujeeddooyinka kaalmada, laakiin waxaa jira tiro ka mid ah qalabka xisaabiyaha guud ee gargaarka lacagta kaashka ah iyo foojarka ee lagu dabaqi karo gargaarka lacagta kaash ah iyo foojarkanatijoooyinka ka soo baxay tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee la hagaajiyay. Eeg [Qalabka Tayada Barnaamijka: Qiimaha Wareejinta, Qiimaha Wareejinta, Joogtaynta iyo Muddada.](#)
- ✓ Hadday suurtagal tahay, khabiiro ku takhasusay rabshadaha ku saleysan jinsiga waa inay lashaqeeyaan jilayaasha kaashka iyo foojarka si loo ilaaliyo qayb ka mid ah miisaaniyadda barnaamijka loogu talagalay taageerada dhaqaalaha / daboolida baahiyaha aasaasiga ah oo ah sanduuq deg deg ah oo si gaar ah loogu talagalay lacag caddaan ah oo deg deg ah / ilaalin ah oo loo adeegsan karo baahiyaha degdegga ah ee ilaalinta. Sidan, kiisaska rabshadaha ku saleysan jinsiga ee degdegga ah uma baahna inay sugaan wareejinta xiga ee jadwalka ah. Nidaamyo badan oo xagga dhaqaalaha ama maamulka ah oo dabacsan ayaa laga yaabaa in looga baahdo barnaamijyada xaaladaha degdegga ah ku jira oo waa in horay loo sii qorsheeyaa.



WA MUHIIM IN LA OGAADO: MARKA LAGA REEBO DARAWALLADA DHAQAALAHA/ SABABAHA KEENA RABSHADAHA KU SALEYSAN JINSIGA - LACAGAHA IYO FOOJARRADA RABSHADUHU WAX MA KA BEDDELAYAAN? SIDEEN U XISAABINEYNAA XADDIGA SAXDA AH EE LAGU GAARAYO UJEEDDOYINKA?

sidoo kale dhammaan dhibaatooyinka halista ku saleysan jinsiga iyo noocyada waa laga hortagi karaa ama la yareyn karaa iyada oo loo marayo gargaar lacageed iyo foojar. xaaladaha qaarkood kaashka iyo kaalmada foojarka oo qayb ka ah ka hortagga iyo ka jawaabista barnaamijyada kaalmada jinsiga ee ballaadhan iyo yaraynta soo-gaadhista rabshadaha lamaanaha ee dhow ama guurka hore.

Caddaymaha hawlgalku waxay muujiyeen in noocyada qaar ee rabshadaha jinsiga ku saleysan, sida guurka hore, oo sababaha keena ay yihiin dhaqan ahaan dhaqan ahaan iyo sidoo kale dhaqaale, lacagta caddaanka ah waxay yeelan doontaa isbeddel ama keliya saameyn muddo gaaban ah (inta lagu jiro muddada gargaarka) barnaamijyada ku wajahan isbeddelka akhlaaqda ayaa si qoto dheer uga hadlaya arrimaha sinnaanta jinsiga si macno leh.⁵¹ Gargarka lacagta kaash ah iyo foojarka waxay kaliya wax ku ool u noqon doontaa barnaamijkeeda kooba. ([sidoo kale eeg gargarka lacagta kaash ah iyo foojarka Shuruudaysan sanduuqa qoraalka Kahortagga tacaddiyada ku saleysan jinsiga](#))

Markii la go'aaminayo xaddiga gargaarka lacagta kaash ah iyo foorarka ee ka caawin lahaa reerka inay ka fogaadaan xeeladaha la-qabsashada khatarta ah iyo ka hortagga noocyada tacaddiyada ku saleysan jinsiga qaarkood, "fursadda fursadda" ee dakhliga ka timaadda xeeladaha la-qabsashada halista ah (sida dakhliga ka yimaada shaqada carruurta ama foosha xun ee dadka waaweyn) waa in la dejiyaa.⁵² Istaraatiijiyadaha xit waa inay ku jiraan ikhtiyaarrada shaqada ee aaminka ah iyo ku biirista barnaamijyo dhowr qaybood ah (tusaale mid ka mid ah oo ay ku jiraan kaashka iyo kaalmada foojarka, taageerada waxbarashada iyo habnololeedka). Sidoo kale eeg qaybaha Istaraatiijiyadda ka Bixitaanka ee [Qaybta II](#) iyo [Qaybta III](#). Dhaqanka ballanqaadka leh marka la xisaabiyo kaashka iyo kaalmada foojarka ee wax ka beddeleysa qiimaha hababka la qabsashada khatarta ah ayaa u baahan in la sii caddeeyo lana wadaago.

MIISKA 3. AALADDA GORFEYNTA ASIC - HALISTA RABSHADAHA KU SALEYSAN JINSIGA, NOOCYADA IYO XIRIIRKA KAASHKA IYO GARGAARKA FOOJARK.⁵³

Hoos waxaa ku yaal tusaale fekerka iyada oo la adeegsanayo salka ku haya arrimo la xiriira dhaqaalaha oo gacan ka geysta rabshadaha ku saleysan jinsiga ee shakhsiyaadka iyo kooxaha ka tirsan bulshada ay dhibaatu saameysey. Dadka halista ugu jira badiyaa waxay leeyihiin dabeecado isku dhafan oo xiriir la leh. Waxaa u adeegsan kara dadka ka shaqeeya qaybta / lacagta iyo kaaliyayaasha caawinta foojarka oo ay weheliyaan ilaalin ama ku takhasusayaasha rabshadaha ku saleysan jinsiga waxaana loola jeedaa inay bilaabaan wadahadal.

Digniin: Kani ma aha mid metelaya liistada guud ee halista iyo noocyada tacaddiyada ku saleysan jinsiga laakiin waa inay qayb ka noqotaa qiimeynta iyo falanqaynta tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee guud ahaan u gaarka ah. Ujeeddada ayaa ah in la tixgeliyo haddii ay jiraan dhinacyo ka mid ah sababaha halista rabshadaha ku saleysan Jinsiga ee laga yaabo inay leeyihiin wadayaal dhaqaale oo salka ku haya, kuwaas oo qayb ahaan

51 [Dajinta heerka: Waxa aan ognahay \(iyo waxaynaan arkayn\) oo ku saabsan saamaynta shaqooyinka lacagta ee maxsuulka hawlaha bani aadanimo; barnaamijyada bani aadanimo ee lacag dirista iyo maxsuulka dhibaatooyinka jinsiga ku salaysan; Barnaamijyada lacag dirista iyo ilaalada caruurta ee talaabooyinka bani aadanimo; Barnaamijyada shaqooyinka lacag dirista ee GBV ee dalka Jordan](#)

52 Shaqaalaysiinta caruurta qaxoontiga ah ee dalka Syria ee wadamada 3RP (Matz, P. for UNHCR 2016, unpublished presentation)

53 Eeg [GBV Tilmaamaha](#) (Boga 12-13) Liiska isku dhafka ah ee furaha tixgalinta ee kooxaha khatarta.. Waa in la tixgaliyaa xidhiidhka kala dhexeeya waxa dhici doona. Eeg anshaxa Shaqaalaha kiiska GBV [Fikradaha la aqbalay ee GBV iyadoo la tixgalinayo CBIs iyo ka faa'idaysiga jawaabaha GBV: Qalabka kor loogu qaadayo shaqooyinka lacagaha si loo ilaaliyo dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga](#) faah faahin dheeraad ah iyo koox su'aalo ah si loo tixgaliyo ku haboonaanshaha iyo kala muhiimsanaanta GBV ee kiisaska CVA.

wax looga qaban karo kaashka iyo gargaarka foorjarrada. Ujeedooyinka iyo tilmaamayaasha gargaarka lacagta kaash ah iyo foorjarka oo qayb ka ah maaraynta kiisaska ayaa markaa loo qaabeyn karaa si waafaqsan. Nooca jimicsigiisa waa inuu ku xirnaadaa Falanqaynta Khatarta tacaddiyada ku saleysan jinsiga ee gargaarka lacagta kaash ah iyo foorarka.⁵⁴

DADKA HALISTA KU JIRA (TUSAALOYIN)	KHATARAHA ATCADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA (XIDHIIDH-GAAR AH)	NOOCYADA TACADIDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA EE SUURTOQALKA AH56	WADAYAASHA DHAQAALAHA	GARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA AQOONSAN (IN LAGA HELO ADEEGYADA IYO CAAWIMADA KALE)
Dadka leh jihooyin jinsiyeed oo kaladuwan iyo aqoonsi jinsiyeed	La'aanta hoy ammaan / hoy leh	Weerar jidhka ah; kufsi ama kufsi galmo, oo ay kujirto galmo macaamil ganacsi	Haa	Lacag cadaan ah oo aan shuruud ku xirnayn ama foorjar guryo aamin ah
Carruurta aan lala socon	Ka qeyb qaadashada howlaha habnololeedka aan aaminka ahayn Ku tiirsanaanta xiriirka dhiig-miirashada ama caafimaadka-daran ee baahiyaha aasaasiga ah	Xadgudub maskaxeed ama shucuur leh; diidmada helitaanka waxbarashada iyo adeegyada	Haa, carruurta waaweyn / dhalinyarada	Lacag aan shuruud ku xidhnayn ama shuruud u ah ka qayb qaadashada tababarka farsamada ama xirfadda ee dhalinyarada
Guriyagabar qaangaar oo la qabin ee madax utahay	Waxbarasho la'aan, daryeelka caruurta, dakhli	Weerar galmo, oo ay kujirto dhiigmiirad galmo ama galmo macaamil ganacsi	Haa	Lacag caddaan ah oo ujeedooyin badan leh si loo daboolo baahiyaha aasaasiga ah (oo ay weheliso tababarro, daryeel ilmo, waxbarasho, iwm.)
Qaxootiga, haweenka barakacay ama kuwa bilaa dalka ah iyo gabdhaha (oo waliba ku dhici kara qaybaha kale ee halista ku jira shaxdan)	Gooni isu taagga iyo ku tiirsanaanta; jinsiga iyo caadooyinka bulshada	Diidmada fursadaha iyo adeegyada (helitaanka waxbarashada iyo adeegyada) Rabshadaha Lamaanaha (IPV)	qayb ahaan mise maya	Lacag caddaan ah oo muddo-dhawr ah looguna talagalay in lagu daboolo baahiyaha aasaasiga ah (oo ay weheliyaan kooxaha ka wada hadlaya arrimaha jinsiga iyo fursadaha habnololeed ee haweenka iyo ragga, iyo kuwa kale.)
Dadka naafada ah (oo waliba ku dhici kara qaybaha kale ee halista ee jadwalkaan)	Karantiil; la'aanta marin u helida adeegyada ka hortagga iyo ka hortagga tacaddiyada ku saleysan jinsiga; ku tiirsanaanta daryeelayaasha; la'aanta guryo la heli karo	Kufsi ama kufsi galmo oo ay kujiraan dhiigmiirad galmo; rabshadaha lamaanaha; xadgudub maskaxeed / shucuur leh	qayb ahaan	Lacag badan oo ujeeddadeedu tahay in lagu daboolo baahiyaha aasaasiga ah iyadoo la taageerayo fursado habnololeed oo waara oo waara, dariiqyada gudbinta, adeegyo ku habboon tacaddiyada ku saleysan jinsiga, iyo kuwa kale.
kale				

54 Maskaxda ku hay lix nooc oo waawayn oo ah waxyaabaha ay ka koobantahay GBV kuwaas oo la xidhiidha nidaamka maamulida macluumaadka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga (GBVIMS): dhaca; kufsiga; weerarada duleed; guurka qasabka ah; dafiraada khayraadka, fursadaha iyo adeegyada; dhibaatooyinka nafsiiyeed/ jidheed. Eeeg [GBV Qalabka kala saarida](#) ee GBVIMS.

ISTARAATIJIYADDA KA BIXITAANKA

Haddii gargaarka lacagta kaash ah iyo foorarka ay qayb ka tahay taageerada gaarka ah ee tacaddiyada ku saleeysan jinsiga iyo / ama maaraynta kiisaska, qorsheyso iskuna dubbarido jilayaasha gargaarka lacagta kaash ah iyo foorarka, habnololeedka iyo hawlwadeennada shaqada iyo asxaabta kale ee ilaalinta kiisaska xiritaanka / bixitaanka. Istaraatiijiyadaha bixitaanku waxay gaar u noqon karaan maaraynta kiisaska / bixinta adeegga, sidaa darteed khariidaynta adeegga iyo ikhtiyaarrada waa in si joogto ah loo cusbooneysiisaa oo suuragal ah in la ballaariyo. Eeg [Tilmaamaha Maareynta Kiiska Ku Saabsan Rabshadaha ku saleysan Jinsiga dhexdiisa](#) wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan maareynta kiiska.



WA MUHIIM IN LA OGAADO: U HINDISO ISTARAATIJIYAD KA BIXITAAN CAD OO LOOGU TALAGALAY GARGARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA

IYADA OO QAYB KA AH MAAREYNTA KIISASKA / BIXINTA ADEEGGA SHAQSIYEED, HUBINTA NABADGELYADA MUDDADA DHOW IYO MUDDADA DHEER IYO SIDOO KALE NOLOL BADBAADO LEH OO TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA WA DADKA HALISTA KU JIRA IYO DIBANAYASHAS⁵⁵

tacaddiyada ku saleeysan jinsiga oo qayb ka ah jawaab-celinta degdegga ah ee tacaddiyada ku saleeysan jinsiga, sida dib u dejinta dadka halista ku jira ee tacaddiyada ku saleeysan jinsiga ama badbaadayaasha iyo bixinta lacag caddaan ah oo lagu wareejiyo muddada-gaaban, waxay yeelan kartaa saameyn taban sida luminta shabakadaha bulshada iyo abuuritaanka ku-tiirsanaanta tacaddiyada ku saleeysan jinsiga. Haddii kaalmadu ay tahay mid muddo-gaaban ah oo aysan jirin istaraatiijiyad ka bixitaan ah oo ku saabsan naqshadeynta barnaamijka (tusaale ahaan, lacag caddaan ah oo kirada muddada-gaaban ah), shaqsigu ayaa laga yaabaa inuu adeegsado habab la-tacaalis khatar ah ama lagu qasbo inuu ku laabto gurigiisa ama bulshada asal ahaan ka soo jeeda dhamaadka faragelinta gargarka lacagta kaash ah iyo foorarka, kordhinta halista u nugul qatarta ama ku xadgudubka xuquuqooda. Tani waxay u taagan tahay halista tacaddiyada ku saleeysan jinsiga ee dadka halista ku jira ama kuwa ka badbaada marka loo eego ka-faa'iideystayaasha kale ee gargarka lacagta kaash ah iyo foorarka.

Hubso istaraatiijiyad ka bixitaan / ku-meel-gaar ah oo ku habboon qaabeeynta wax ka-qabashadaada. Hubi fursadaha: guryaha badbaadada muddada-dheer ama kaalmada kirada ee badbaadayaasha acaddiyada ku saleeysan jinsiga; kooxaha taageerada shabakadaha ama shabakadaha; keydinta gudaha iyo qorshooyinka amaahda ama fursadaha habnololeedka; tababar ama taageero waxbarasho; ganacsi abuur iyo fursado ganacsi oo yar yar; ka mid noqoshada nidaamyada qaran / nidaamka daryeelka bulshada. Sidoo kale eeg Aragtida Ballanqaadka / Casharka Casharka Laga Bartay ee ku saabsan isku-darka taageerada nafsaani-bulsho iyo hab-nololeedka ee Qaybta I.

⁵⁵ Furaha waraysiga xog bixiyaasha oo ay la socdaan Kooxda Ilaalada Caalamiga ah, February 2019



KU DHAQANKA / CASHARRADA LAGU BARTAY EE BALAADHAN: GARGARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA WAXAY DIFAACI KARTAA MARKA LAGU DARO BARNAAMIJ XOOG LEH OO KOOBI KARA OO UJEEADIIISU TAHAY JOOGTAYNTA, OO AY KU JIRAAN TAAGEERADA NAFSAANI-BULSHO IYO HAB-NOLOLEEDKA IYO XUQUUQDA XUQUUQDA HAWEENKA⁵⁶

1) Xeryaha Qaxootiga Za'atari iyo Azraq ee ku yaal Joordan, daraasad Nidaamka Qaramada Midoobay ee Oasis Model ayaa muujisay in shaqada labada galinba CFW oo ay weheliso helitaanka goobaha dadweynaha iyo fursadaha la shaqeynta asaaga (dhisaya hantida bulshada) ay keentay hoos u dhaca rabshadaha gudaha 20% ee dadka ka faa'idaysta iyo korodhka awooda go'aan qaadashada qoyska in ka badan 70%.⁵⁷ Ka qeybqaatayaal badan ayaa sidoo kale soo sheegay korodhka sharafta nafta iyo dareenka cidlada iyo walaaca.

Nidaamka Oasis model waa ubucda adkaysiga iyo awoodsiiinta dumarka oo siinaysa adeegyo faro badan oo hoos yimaad saddexdan tiir:

1. Hel fursadaha nolol maalmeedka ee laga bixiyo CFW oo keenaya fursado ogolaansho shaqaaleysiin ama ganacsiyo yaryar;
2. Ka hortaga GBV, adeegyada ilaalinta iyo wacyi galinta;
3. Fursadaha waxbarasho ee la xidhiidha baahiyaha suuqa, hogaaminta iyo qorshayaasha shaqada muwaadinimo iyo shaqada raga ee dhaqdhaqaaqyada Oasis e taageerada kooxda si loola dagaalamo GBV iyo dhaqamada halista bulsho leh.

2) Daraasad aye sameysay barnaamijka qeybaha badan ee UNHCR ee Ecuador, “[l]acagta diristeeda ayaa la ogaaday inuu ku leeyahay saameyn ilaalin ah ilaa hada [markii] lagu daray waxyaabo kale oo Nidaamka Qalinjabinta [fiiri hoos], gaar ahaan caawimada isdhexgalka bulsho, tababarka dhinacyada taageerada madaxbanaanida dhaqaale, xuquuqda haweenka, iyo adkaynta sharafta, iyo caawimada ka timaad shaqaalaha bulshada. Dumarka la wareystay waxay sheegeen in marka barobax dhaco, khilaafka ku gadaaman faqriga iyo dhaqaale la'aantu sababo rabshada qoyska oo isla arinkaasina, lacagtu ay u shaqeysay qodob badbaado iyo joojin rabash ahaaneed.

Nidaamka Qalinjabintu waa farogalin caawimo badan oo isku xidhan oo caawinaysa qoysaska ugu faqiirsan uguna jilicdasan si loogu guulaysto dakhli ku filan oo looga baxo faqriga xoogan mudo cayiman. Waa barnaamij balaadhan oo ay ku jiraan taageerada isticmaalka si loo buuxiyo baahiyaha asaasiga ah, tababarada xirfadaha, fursadaha hantida ama shaqada si loo bilaabo dhadhaqaaq dhaqaale, waxbarasho maaliyadeed, helitaanka kayd iyo ilaalinta si loo dhiso kalsooni iyo xirfado dib u xoojin.

56 Ka hortaga iyo Caawinta lacagta, Yaraynta iyo ka jawaabista dhibaatooyinka jinsi iyo galmo(SGBV): Maxsuulka kasoo baxay wadamada Lebanon, Ecuador iyo Morocco (UNHCR soo socda); [UNHCR Nidaamka Dhamaadka](#)

57 Talaabooyinka cad-cad ee bani'aadanimada haweenka Jordan ee UN (UN Haweenka 2017); [Dib usoo celinta sharafta iyo dadka degan dhismayaasha, Maamulida warbixinaha Mashruuca Haweenka ee Xerada qaxoontiga ee Za'atari](#); Warbixinta farsamo ee nidaamka Oasis, Qaybta waxlaga badalay ee labaad (UN Haweenka soo socda 2019)

HIRGALINTA

➔ Eeg Tilmaamaha GBV: Hirgalinta (boga 38) iyo Sanduuqa Tayada Barnaamijka: Hirgalinta

ILAALINTA XOGTA⁵⁸

- ✓ Ilaalinta Xogta waa u muhiim dhamaan barnaamijyada, lakiin gaar ahaan waa u xasaasi badbaadayaasha GBV ama dadka khatarta ugu jira GBV, kuwaasoo u baahan kara in ay qarsoodi ahaadaan si ay uga badbaadiyaan nafahooda takoor ama rabashad ay keeneen xubnaha qoyska, bulshada ama masuuliyiinta maxaliga ah.
- ✓ Shuruucda u hogaansanaanta xogta dukumentiyada marka loo tixgalinayo dadka khatarta ugu jira GBV ama badbaadayaasha GBV ee CVA. Shuruudahan waa in ay hubiyaan badqabka iyo maamulida anshaxa macluumaadka iyo wadaagista ciwaanka iyo kaydinta xogta sirta ah ee macmiilka. Ilaali asturnaanta macluumaadka inta lagu jiro wadaagista xogta u dhaxaysa shuraakada arimaha binaadamtinimada.

KEENID

- ✓ U badel nidaamka shaqada heerka CVA markaad ku dareysid CVA caawimada gaarka GBV ee shakhsiga iyo/ama maamulida kiiska. Tani waxay u wada sameyn doonaan si wada jir ah khubarada GBV iyo jilayaasha CVA iyo iyadoo lagu saleynayo falan qeynta deegaanka. Tusaale, nidaamyada la badelay ee diwaangalinta iyo lacagta ama keenista warqada lacagtu waxay noqon karaan daruuri.

ISKU DUWIDA

➔ Eeg Tilmaamaha GBV: Hubinaya Hirgalinta Tilmaamaha: Masuuliyada Xubnaha Muhiimka ah (boga 18-28) iyo Sanduuqa Tayada Barnaamijka: Iskuduwida

- ✓ Si guud, ka hortaga GBV iyo jawaabta waxa hogaamin doonaa GBV ama cida ilaalinaysa ka qeyb ahaan barnaamijka balaadhan ee GBV, ooy weheliso tabarucaadka xubnaha CVA.

HCT:

- ✓ Hubi in qiimeynta la xiriirta CVA, ilaalinta iyo hababka xog ururinta kale ay ku jiraan su'aalo sahaminaya khataraha GBV iyo sidoo kale kala saarista xogta jinsi ahaan, da'da iyo qodamada astaamaha kale (sida naafada iyo rabitaanka galmo iyo aqoonsiga jinsiga)
- ✓ Ku dar warinta joogtada ah ee kulmada qeybaha/kooxaha iyo CWG ee ku sahabsan siyaasadaha loo isticmaalay yareynta khataraha GBV ee dhamaan qeybaha CVA, iyo natiijooyinka siyaasadahaasi. Ku dar su'aalaha qiimeynta barnaamijka ee la xiriira ka hortaga GBV iyo yareynta ee CVA.

ISKUDUWAYAASHA KOOXAHA/QEYBAHA:

- ✓ U ololee dhamaan qeybaha barnaamijka (oo aan ku koobneyn qeybaha CVA ama qaabka) si loogu daro yareynta khartara GBV jawaabaha barnaamijka, iyadoo loo tixraacayo Tilmaamaha GBV iyo yareynta khartarta GBV si balaadhan.
- ✓ La wadaag khibrada ku darista yareynta khartarta GBV ee CVA deegaankaasi, hadii ay macquul tahay, iyo siday tani uga qeybqaadatay jawaab waxtar leh.

⁵⁸ Tusaale ahaan eeg Shaqaalaha Anshaxa ee kiiska GBV Fikradaha la aqbalay ee GBV iyadoo la tixgalinayo CBIs iyo ka faa'idaysiga jawaabaha GBV: Qalabka kor loogu qaadayo shaqooyinka lacagaha si loo ilaaliyo dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga: GBV Tilmaamaha (Boga 151: Kalsoonaanta iyo bogaga 312-313: Ururinta xogta khayraadka)

- ✓ U igmo qodobada GBV si ay si joogto ah uga qeyb galaan CWG, ICCG ama kulamada kale ee CVA.
- ✓ U ololee CVA (iyo dhamaan barnaamijyada) yareynaya khataraha la xiriira GBV natiijada ka dhalatay ka qeybgalka oo ay heli karaan kuwa khatarta ugu jira GBV.

HABKA ISKUDUWIDA GBV.

- ✓ La samee fariimo asaasiya oo GBV ah CWG/ICCG oo faafi inta lagu jiro u adeegista iyo wacyigalinta bulshada ee CVA.

ILAALINTA

- ➔ **Eeg Tilmaamaha GBV: Ilaalinta iyo Qiimeynta (boga 44) aiyo Ilaalinta iyo Qiimeynta Dhamaan inta lagu jiro Wareega Barnaamijka (qeybta ka bilaabmaysa boga 68) iyo Sanduuqa Tayada Barnaamijka: Ilaalinta**

GUUD

- ✓ Si taxadir leh u tixgali saameyn barnaamij oo kasta adoo u tixgalinaya barnaamijkoo dhan. U aaneynta hal doorsoome sida isbadelka caawimada (tusaale, lacagta, warqada lacagta ama waxkale) maaha in laga fikiro, lakiin waa in si degan loo ilaaliyo loona qiimeeyo. Waxa muhiima in la tixgaliyo adeegyada iyo caawimada, oo ay ku jiraan se aan lagu koobin CVA, ka qeyb qaata ka hortaga GBV iyo jawaabta.
- ✓ Ka falceli baahiyaha shakhsiga, khataraha iyo nidaamyada yareynta ee marka hore lagu aqoonsaday qorshaha kiiska talaabada ee ilaalinta natiijada CVA ka qeyb ahaan maamulida kiiska shakhsiga GBV.
- ✓ Ilaalinta natiijadu waa in ay diirada saarto yareynta khatarta GBV (tusaale, yareynta IPV); hoos u dhiga ama yareynta khatarta minguurinta siyaasadaha (tusaale, hoos u dhiga in lasoo minguuriyo siyaasada shaqada galmadashaqo galmo ahaan ka fiican tii hore); ama helitaanka adeegyada (tusaale, helitaan horumarsan oo adeegyada caafimaad ah), oo la xiriira ujeedooyinka barnaamijka.⁵⁹

MUUJIYEYAASHA FUDUD⁶⁰

- ✓ Boqolkiiba maamulida kiiska GBV macmiilka CVA ka qeyb noqday ujeedooyinka loogu talo galay sida lagu qeexay qorshaha kiiska
- ✓ Boqolkiiba maamulida kiiska GBV macmiilka/ helayaasha CVA kuwaasoo soo sheegay hoos u dhaca IPV.
- ✓ oqolkiiba maamulida kiiska GBV macmiilka/ helayaasha CVA kuwaasoo aan awoodin in ay helaan adeegyada loo baahan yahay (tusaale, gadiid, caafimaad, tababar ama waxbarasho)
- ✓ oqolkiiba maamulida kiiska GBV macmiilka/ helayaasha CVA kuwaasoo aan awoodin in ay buuxiyaan baahiyaha asaasiga ah iyo daryeelka ku tiirsanayaasha.
- ✓ oqolkiiba maamulida kiiska GBV macmiilka/ helayaasha CVA kuwaasoo yareeyey ama ka badqaba khatarta minguurinta siyaasadaha.
- ✓ CVA waxa lagu darayaa nidaamka shaqada heerka GBV(SOPs) waxaana ku jira wadooyinka gudbinta.

59 Barnaamijyada lacag dirista ee bani aadanimo iyo maxsuulka dhibaatooyinka la xidhiidha jinsiga

60 Eeg Xaashida Talada Jinsiga ee shaqooyinka La Xidhiidha Lacagta Tusaale tusiyaasha muunada ah

Gundhig 1: Erayada

ERAYADA LA XIRIIRA GBV

ERAYGA	QEEXID	ISHA TIX RAACA
RABSHADHAHA KU SALEYSAN JINSIGA (GBV)	<p>Rabashadaha ku Saleysan Jinsiga (GBV) waa eray guud ooloogu talo galay ficilkaasta oo khatara kasoo danbi lagaga galay rabitaanka qofka wax kasoo horjeeda oo ku saleysan farqi loo aaneeyo (tusaale, jinsi) inuu u dhaxeeyo lab iyo dhedig. Waxa ka mida dhamaan ficilada waxyeela jidhka, galmada ama maskaxda ama dhibkale, hanjaabadaha ficiladan, qasab iyoxoriyad ka qaadista kale. Ficaladani waxay u dhici karaan si guud ama gaar ah.</p> <p>Kalmada GBV waxa badanaa loo isticmaalaa si hoosta looga xariiqo sida sinaan la'aanta u dhaxaysa labka iyo dhediga - taaso ka jirta bulsho kasta oo aduunka ah - u dhaqmaan astaan midayn iyo seesa oo inta ugu badan foomamka rabashka danbiyada laga galay dumarka iyo hablaha ah. GBV waxa laga sameyn karaa dhowr qodoboo isjaraya oo takoora, sida takoorka ku saleysan jinsiga, da'da, ama naafada. Tusaaleyaashaqa waxay noqon karaan dumarka leh naafada loona aqoonsaday in danbiilayaasha ay u yihiin "la beegsadayaal sahlan", iyo sidoo kale caqabado kale oo ay waajahaan si ay u sheegaan xaalada rabashka. Waxa sidoo kale muhiima in la ogaado in shakhsiyaadka aan lahayn rabitaan galmo ama aqoonsi jinsi ay aad ugu jilicsanaan karaan GBV in dhinacyo badanba.</p>	HABRAACA
UNSKUDARKA AMA KU DABAKHIDA YARAYNTA TACADIYADA	<p>Nidaamka lagu hubinayo inbarnaamijku (1) aanu sababin ama kordhin surta galnimada GBV; (2) si firfircoon u raadiyo aqoonsiga iyo talaabado ka qaadista si loo yareeyo khataraha GBV ee deegaanka iyo nashqada barnaamijka iyo hirgalinta; iyo (3) si firfircoon u fududeeyo una ilaaliyo helitaanka badqaba adeegyada ee kooxaha jilicdasan.</p>	<p>Barnaamijka Lacag Bixinta Binada'aminimada iyo Natijoooyinka Rabashadaha Jinsiga; oo ay Ku jiraan Caruurta Naafada ah ee Talaabada Binaadannimada.</p> <p>Tilmaamaha GBV</p>
MASHAARIICDA KHAASKA AH EE LOOGU TALAGALAY TACADIYADA KA DHANKA AH JINSIGA	<p>Barnaamijyada GBV ee ku lugleh khubaradaha GBV lehna ujeedooyin gaara, dhaqdhaqaaqyo iyo tilmaameyaal loola jeedo horumarinta ka hortaga GBV iyo natijoooyinka jawaabta, oo ay ku jiraan qabaha CVA.</p>	<p>Tilmaamaha GBV</p>
KA HORTAGA GBV	<p>Ka hortaga GBV waxa loola jeedaa in talaabo la qaado si looga joojiyo GBV dhicitaanka. Tusaalayaasha qaar waxa ka mida: kordhinta dhaqdhaqaaqyada kor u qaadaya sinaanta jinsiga ama la shaqeynta bulshooyinka, gaar ahaan raga iyo inamada, si wax looga qabto nidaamyada keena GBV.</p>	<p>Tilmaamaha GBV</p>
YAREYNTA KHATARTA GBV	<p>Yareynta khatarta GBV waxa loola jeedaa talaabooyinka la qaado si loo yareeyo khatarta GBV. Tusaale, hubinta in laydh iyo amni ku haboon loo diyaariyo laga bilaabo bilowga dhismaha xeryaha bara kacayaasha si loo yareeyo khatarta GBV ee dumarka iyo hablaha.</p>	<p>Tilmaamaha GBV</p>

WAX KA QABADKA GBV

Jawaabta GBV waxa loola jeedaa caawimada iyo adeegyada loogu talagalay in lagu badbaadiyo nolasha loogana qeybqaato dib usoo celinta ama adkaysiga ka dib marka GBV uu dhaco, sida daawo degdega iyo daryeel nafsadeed oo la siiyo badbaadayaasha GBV ama barnaamijyo nolol maalmeed iyo waxbarasho oo loogu talo galay hooyooyinka caruurta kufsiga lagu dhalay.

XADGUDUBYADA LAMAANAHA IYO KUWA MAXALIGA AH

Inkastoo mararka qaar kalmadahani kolba mid la isticmaalo, waxa jira kala duwanaansho cad oo u dhaxeeya iyaga. 'Rabashka Maxaliga ah' waa kalmad loo isticmaalo si loo qeexo rabashka ka dhaca guriga ama qoyska ee u dhaxeeya lamaanaha isku dhow iyo sidoo kale xubnaha kale ee qoyska. 'Rabashka lamaanaha isku dhow' (IPV) waxa loo isticmaalaa gaar ahaan rabashka ka dhex dhacaya lamaanaha isku dhow (is guursaday, wada nool, wiil/gabadh asxaab ah ama xiriirada kale ee dhow), waxaanu Ururka Caafimaadka Aduunka (WHO) ku qeexay dhaqan uu sameeyo lamaane dhow ama lamaane hore oo keena dhib jidheed, galmo ama nafsadeed, oo ay ku jiraan gardareysi jidheed, khasbid galmo, xadgudub nafsadeed iyo dhaqamo xakameyna. Nooca rabashkani waxa sidoo kale ku jiri kara dafiraada khayraadka, fursadaha ama adeegyada.

GALMO UGU FAAIIDAYSII

Xadgudubkasta oo jago awood daran, awood cadaalad daro ama lacag ujeedooyin galmo; tani waxa ku jira ka yara faa'idaysi, bulsho ama siyaasad ahaan ka faa'idaysiga galmo shakhsi kale. Ka faa'idaysiga galmo waa mid ka mida ujeedooyinka ka ganacsiga shakhsiyada (sameynta xaalad galmo, khasbida dhar ka saaris iyo/ama qaawinta, guur khasaba, ilmo dhaliis khasaba, shaqada dhilaysiga, dhibaato galmo iyadoo loo balan qaadayo alaab, adeegyo, caawimo, kab, adoonsi galmo).

SHAQO GALMO KU BADALASHO

Shaqaalaha galmadu waa dadka waaweyn iyo yaryarba ee leh dhedig, lab iyo isku jirba (ka weyn 18 sano da'ahaan) ee lacag hela ama alaab iyagoo ku badalanaya adeegyo galmo, si joogto ah ama marmar. Shaqada galmadu way kala duwanaa kartaa xajmiga ay "caadi" ama "mid agaasiman" tahay. Waxa muhiima in la ogaado in shaqada galmadu tahay galmo guud oo kadhaxaysa dadka waaweyn taasoo noqonaysa siyaabo badan, kalana duwan wadamada iyo bulshooyinka.

GALMO LACAG KU BADELESHO

Ku badelashada lacag, shaqo, alaab ama adeegyo galmo, ooay ku jirto faa'idada galmo ama siyaabaha kale ee bahdilka, sumacad dilka ama dhaqamada ka faa'idaysiga. Tani waxa ku jirta ku badelashada caawimada ay keentay ka faa'idaysiga caawimada.

Tilmaamaha GBV

Tilmaamaha GBV

Rabashka Galmada iyo Jinsiga ee ka dhanka ah Qaxootiga, Soo noqdayaasha iyo Dadka Gudaha ku Baro Kacay: Tilmaamaha Ka Hortaga iyp Jawaabta

La Shaqeynta Qaxootiga Ku Lugta leh Shaqada Galmada: Ogeysiis Tilmamaama oo loogu talo galay Binadaamka.

Eray Bixinta Qaramada Midoobay ee KA Faa'idaysiga Galmo iyo Xadgudub (Kooxda Shaqada SEA Eray Bixinta Iskuduwaha Gaarka ah ee horumarinta Jawaabta Qaramada Midoobay ee Ka Faa'idaysiga galmo iyo xadgudub 2017)

ERAYADA LA XIRIIRA CVA

Isha xogta: Eraybixinta Barashada Lacagta iyo Tilmaamta Ilaalinta CTP xaaladah degdega ah

ERAY	QEEXID
LACAGTA IYO WARQADA LACAGTA CAAWIMADA (CVA)	<p>CVA waxa loola jeedaa dhamaan barnaamijyada halka lacag gudbintu ama warqadaha lacagta alaabaha ama adeegyada si toosa loo siiyey helayaasha. Deegaanka caawimada binaadantinimada, erayga waxa loo isticmaalaa siiinta lacagaha ama warqadaha lacagaha shakhsiyaadka, qoysaska ama helayaasha bulshada, maaha dawladdaha ama cid kale. Tani waxa ku jira diritaanka iyo maalgashiyada yaryar ee farogalinta binaadantinimo (inkastoo haaydaha maalgalinaha yaryar iyo lacag diristu loo isticmaali karo gudbinta lacagta ee saxda ah). CVA waxa ka mida lacagta shaqada.</p> <p>CVA way ka duwan tahay, lakiin is dhameystiraan, caawimada ama adeeg bixinta tooska ah. CVA nooc, maaha barnaamij ama qeyb, caawisa buuxinta ujeedooyinka barnaamijka sida buuxinta baahiyaha asaasiga ah, kor u qaadista nolol maalmeedka ama horumarinta helitaanka adeegyada.</p>
NIDAAMKA GAARSIINTA	Hababka keenista lacag ama warqada lacag dirista (tusaale, kaadh, lacag diris moobil, lacagta gacanta, jeeg, kaadhka mishiinka ATM-ka, iwm).
ADEEG BIXIYE MAALIYADEED (FSP)	Haayada bixisa adeegyada maaliyadeed, oo ay ku jiri karaan adeegyada lacag dirista. Iyadoo ay ku xiran tahay deegaankaaga, bixiyayaasha adeegyada maaliyadeeda waxa ku jiri kara shirkadaha warqadaha lacagta, haayadaha maaliyada (sida bangiyada iyo haayadaha maalgalinta kooban) ama shabakadaha moobilada (MNOs). FPS waxa ku jira haayadaha (tusaale, maalgashiga, shirkadaha caymiska, shirkadaha xisaabaadka) ka ahayn kuwa bixiya lacag dirista arimaha binaadantinimada ama adeegyada warqadaha lacag dirista, sidaas darteed ku jira barnaamijka lacag dirista (CTP) FPS waxa guud ahaan loola jeedaa kuwa bixiya adeegyada lacag dirista.
SHURUUDA	Shuruuda waxa loola jeedaa codsiga hore ama waajibka ay tahay in heluhu guto si uu u helo caawimada. Shuruudaha waxa sharci ahaan loo isticmaali karaa lacag diris kasta (tusaale, lacag kaasha, warqadaha lacagta, alaabaha, adeeg keenista) iyadoo ay ku xiran tahay nashqada caawimada iyo ujeedooyinka. Adeegyad qaar ayaa u baahan kara in heliyaashu ku guulaystaan waxyaabaha la iskuraacay shuruud ahaan helitaanka saamiga danbe. Ogow in shuruudu ka duwan tahay xadidaada (sida caawimada loo isticmaalayo) iyo beegsashada (halbeega doorashada helayaasha). Nooca shuruuda waxa ka mid noqon kara galitaanka dugsi, dhisme hoy ah, ka qeyb galitaanka baarista nafaqada, sameynta shaqo/tababar, iwm. Lacagta shaqada/hantidu/tababarku waa dhamaan qeybaha shuruuda lacag dirista.
QAABKA	Nooca waxa loola jeeda habka caawimada (tusaale, lacag dirista, warqadaha lacagta, alaabaha, adeeg keenista) ama isku darka (noocyada). Tani waxa ku jira labada dirista tooska ah ee heerka qoyska iyo caawida lasiiyey si guud ama heerka bulshada (tusaale, adeegyada caafimaadka, agabka biyaha iyo nadaafada).
SALADA KHARASHKA UGU YAR (MEB)	MEB waxay u baahan tahay aqoonsiga iyo tirinta alaabaha iyo adeegyada baahiyaha asaasiga ah la lacagayn karo lagana heli karo suuqyada maxaliga ah iyo adeegyada. Alaabaha iyo adeegyada ay ku jira MEB waa kuwa qoysaska guriyaha deegaan gaara ay suurto gal tahay inay ahmiyad siiyaan, si joogto ah ama xili leh ah. MEB waa mid joogto ah oo qaybo kala duwan oo ku salaysan isku cel celiska kharashka alaabooyinka ay ka koobantahay saladu. Waxa lagu xisaabin karaa cabiro kala duwan oo guryaha ah
LACAG BIXINTA UJEEDOYINKA BADAN	MPC waa iskubaddalo (wuxuu noqon karaa mid xili leh ama hal mar ah) ama xadi lacag ah oo loo baahanyahay in la daboolo, waxyaabo guriga ah oo aasaasi ah/ ama baahi kasoo kabasho. Kalmadu waxay qeexaysaa kala wareejinta loo nashqadeeyay si loogu hagaajiyoo baahiyo badan, iyadoo uu la socdo qiimaha isku badalka la xisaabiyay Qiimayaasha isku badalka ee MPCintabandan waxa la raaciyaa kharashaadka iyadoo lagu salaynayo MEB ama xadiga xisaabta ah ee la lacageeyay si loogu daboolo baahiyaha asaasiga ah. Dhamaan MPCs waa waxyaabo aan la xadidin isticmaalkoda madaama lagu kharash garayn karo sida heluhu u doorto.
DABAGALKA NATIJOYINAK	Ilaalinta natiijadu waxay diirada saartaa keenista natiijoyinka mashaariicda iyo qiimaynta isbadalada (kuwo loogu talagalay iyo kuwo aan loogu talagalaba) oo u dhaw mashruuca. Qiimaynta heerka ay natiijoyinka wuxuu ogaalanayaa wax ka badalkasta oo daruuri ah oo lasameeyo; wuxuu sidoo kale muhiim u yahay bixinta macluumaadka qiimaynta mashaariicda. CVA, natiijoyinka deg deg ah waa in ka faa'idaystaayaashu awoodaan in ay kharash gareeyaan lacagta/ warqada lacagta, halka natiijada dhexdhexaadka ah ay tahay in qoysasku awoodaan in ay buuxiyaan baahiyahaoga asaasiga ah/baahiyaha qaybo gaar ah (iyadoo ay ku xidhantahay waxa loo qoondeeyay in lagu guulaysto lacag dirista) Eeg Tilmaamaha Maamulida ee xaaladaha deg deg ah ee CTP bogga 32-46
DABAGALKA HANAANKA	Ilaalinta hanaanku waxay qiimaysaa haddii khayraadka ama waxyaabaha galaya (tusaale, lacagaha, alaabaha caawimada, khayraadka bani aadamka) waxa lagu isticmaalaa heer la qorsheeyay ama mudo, shaqooyinkaas waxay dhacayaan iyadoo waafaqsan qorshayaasha (waxna ka qabanaya baahiyaha saxda ah ee dadka ku haboon) si ay natiijo u keenan. Ilaalinta hanaanka ee CVA waxay la xidhidhaa shaqooyinka (diwaangalinta, xaqiijinta iyo dirista lacagaha iyadoo la marayo hanaan lacag diris) Ilaalinta nidaamku waxay leedahay shuruudo u gaar ah nooca iyo nidaamka lacag dirista la isticmaalay waxaanay u baahantahay arimo khaas ah oo laga eego heerka ka faa'idaystaha/qoyska, suuqa iyo haayada hirgalinaysa. Eeg Tilmaamaha Maamulida xaaladaha deg deg ah ee CTP bogga 20-31.

Lifaaqa 2: Tixraacyo

Madaamoo dhaqdhaqaaqa barnaamijka lacag bixinta kordhaayo, sideen u hubin karnaa in dadka naafada ah laga reebin barnaamijka lacag dirista xaaladaha degdega ah? (Leduc, M. et al., CaLP iyo Handicap International, taariikhaysaneyn)

Caawimada lacagta iyo Jinsiga: Tixgalinaha Muhiimka iyo Waxbarashada (UNHCR 2018)

Caawimada lacagta iyo ka hortaga, yareynta iyo ka jawaabista dhibaatooyinka galmada iyo jinsiga (SGBV): Natoojinka cilmi baaris laga sameeyey Lebanon, Educador iyo Morocco (UNHCR soosocda).

Helida Lacagta iyo Falanqeynta Jawaabta Toolkit. (UNHCR 2017)

Barnaamijka lacag dirista iyo Ilaalinta Caruurta ku jirta Talaabada Binaadanimu: Dib eegista iyo Fursadaha Lagu Adkaynayo Cadeymaha (Sarrouh, L. et al., Xulufada Ilaalinta Caruurta ku jirta Xaalada Binaadanimu 2019)

Haayada CARE iyo Aragtida Isbadelka Waxqabadka GBV ee xaaladaha degdega ah (CARE ee soosocda 2019)

Sharafka iyo Rohingya lagu barakiciyay Bangladesh: 'Ijot waa shayga ugu weyn aduunka' (Holloway, K. and Fan, L., Kooxda Xeerka Binaadantanimada 2018)

Qeybinta: Alaabaha Hoyga, NFI iyo Lacagta: Tilmaamta lagu Yareynayo Dhibaatooyinka ku Saleysan Jinsiga (Global Shelter Cluster, IOM iyo CARE 2018)

Yareynta Khataraha GBV ee Barnaamijka Hoyga: saddex daraasadood, Daraasada Benin, 2011 (CARE International UK iyo IOM 2016)

#Lacagtajinsiga: Hal sano Nairobi Gender Symposium (Yoshikawa, L. and Rogers, T., CaLP blog 2019)

Jinsiga iyo Calaamadaha Da'da (IASC 2018)

Caawimada ku saleysan Jinsiga iyo Lacagta Deegaanka Binadaantanimada: Ajandaha Talaabo Wadajira (Shuraakada Lacag barashada 2018)

Jinsiga iyo Lacagaha Ku Saleysan Malawi: Casharada Concern Worldwide binaadaminada iyo khibrada horumarka (de Barra, C., Concern Worldwide and Molloy, E., CI2 Consultants)

Tilmaamta Ilaalinta Lacagta ee Farogalinta Ku Saleysan Lacagta iyo Ilaalinta Khatarta iyo Falanqaynta la xiriirta ee qalabka Arimaha Lacagta (UNHCR 2015)

Tilmamaaha Isdhexgalka Dhibaatooyinka ku Saleysan Jinsiga ee Xaalada Binaadantanimu iyo la xiriira casharada laga baratay, Xeerka Kooban, Timaamta Isticmaalaha (IASC 2015)

Buuga Gacanta ee Isku Xidhka Dhibaatooyinka La Xiriira isdhexgalka Jinsiga ee Xaalada degdega ah (Masuuliyada Goobaha Dhibaatooyinka Ku salaysan Jinsiga, Global Protection Cluster, saxaafada)

Barnaamijka Lacag dirista ee bani aadanimu iyo dhibaatooyinka jinsiga: Cadaymaha tixgalinaha cilmibaadhisaha mustaqbalka (Cross et al. for WRC and IRC 2018)

Tilmaamaha IASC oo ay ku jiraan shaqsiyaadka laxaadka la'a, isdhexgalada ku salaysan dhinaca lacagta/lacagta iyo waaxda waraaqaha lacagaha (IASC soo socota 2019)

[Isdhexgalka lacagdirista ee barnaamijyada GBV ee dalka Jordan](#) (Yoshikawa, L., IRC 2015)

[Isdhexgal Caafimaadka Maskaxda iyo isdhexgalka caawimooyinka cilmi nafsiga bulshada ee ku saabsan dambiyada ka dhanka ah bani'aadamada ee qaxoontiga: Daryeelka Caafimaadka ee Qaxootiga Qarniga 21aad.](#) (Weissbecker, I. et al. 2019)

[Tixgalinaga Fikradaha GBV ee CBIs iyo Ka Faaidaysiga Jawaabaha GBV : Sanduuqyada hagaajinta Waxqabashada Lacagaha ee Ilaalinta Dhibaatooyinka Ka yimaada Jinsiga](#) (WRC, Mercy Corps and IRC 2018)

[Nidaamyada ugu Hooseeya ee Ka Hortaga iyo Jawaabaha Dhibaatooyinka Ku Saleysan xaldaha degdega](#) (UNFPA 2015)

[Fariimaha OCHA: Isku xirka lacagaha](#) (OCHA 2018)

[Barnaamijka Tayada Sanduuqa](#) (CaLP 2018)

[Ilaalinta Arimaha Lacagta: Cilmi-baaris](#) (Berg, M. and Seferis, L. for UNHCR and Danish Refugee Council 2015)

[Talaabada Ilaalinta:Ku darista ilaalinta shacabka jawaabta binaadantinimo](#) (O'Callaghan, S. and Pantuliano, S., Humanitarian Practice Group 2007)

[Soo Celinta Sharafta iyo Dhisida Adkaysiga, Warbixinta ilaalinta Barnaamijka Dumarka UN ka eeZa'atari refugee camp](#) (UN Women 2015)

[Dejinta Marxalada: Waxaanu ka Ognahay \(iyo waxaynaan ka ogeyn\) Saameynta Arimaha Lacagta ee Natiijooyinka Jinsiga arimaha binaadantinimo](#) (Simon, C., UN Women 2018)

[Dhibaatooyinka Glmo iyo Jinsi ee ka dhanka ah Qaxootiga, Soo noqdayaasha iyo Baracayaasha Gudaha: Tilmaamaha Ka hortaga iyo Ka jawaabista](#) (UNHCR 2003)

[Wax ka qabashada Isdhexgalka ee Ka Hortaga Dhibaatooyinka ku Saleysan Jinsiga iyo Jawaabta iyo Arimaha Lacagta](#) (Manell, T., WRC 2018)

Warbixin farsamo oo khuseysa nidaamka Oasis Model, qeybta labaad ee la cusbooneysiyeey (UN Women forthcoming 2019)

[Ubucda laalinta Talaabada Binaadantinimo: Warbixinta Gudida Inter-Agency Standing Committee](#) (IASC 2013)

[Buuga Gacanta ee Jinsiga ee Talaabada Binaadantinimo](#) (IASC 2017)

[Saameynta LAcag diristu ku leedahay dumarka iyo hablaha](#) : warbixin cadeynta(Hagen-Zanker, J. et al., Overseas Development Institute 2017)

[Arimaha Muhiimka ah ee Lacagaha si kor loogu qaado sinaanta jinsiga iyo awoodsiinta dumarka:](#) A multi-country study (WFP 2019)

Warqada Talada:Kala Talinta Dumarka iyo hablahahelitaankooda adeegyada iyo aragtiyaha badqabka(IASC GBV Guidelines Implementation Support Team), aan la daabicin. La xidhiidh gbv.guidelines@gmail.com macluumaad dheeriya.

Shaqooyinka Waxqabadyada UN ee Haweenka Jordan ee UN (Dumarka UN 2017)

[Siyaasadaha da'ada, Jinsiga iyo Kala duwananansaha ee UNHCR](#) (UNHCR 2018)

[Qalabka qiimaynta ka qayb qaadashada ee shaqooyinka UNHCR](#) (UNHCR 2006)

Lifaaqa 3: Gogol dhig

XOG-BIXIYASHA MUHIIMKA IYO DIB-EEGAYASHA

	URUR	MAGACA	CIWAAN
1	CARE	Holly Welcome Radice*	Lataliyaha farsamo ee suuqa iyo lacagaha
2	CARE	Siobhán Foran	Isku xidhaha Xaaladaha deg deg ah ee jinsiga (Shaqooyinka)
3	CARE	Tamara Shukakidze-Demuria	Iktiraaca iyo Shuraakada, Agaasimaha Shaqada ee bani aadanimo
4	Shuraakada Waxbarashada Lacagta (CaLP)	Lynn Yoshikawa*	Maraykanka, Wakiilka Goboleed
5	CaLP	Julie Lawson McDowall*	Isku xidhaha cilmi baadhista iyo Maamulaha Aqoonta
6	CaLP	Stefan Bumbacher*	Sarkaal Farsamo oo mudo dheer shaqaynayay
7	Kooxda Caawinta Hirgalinta Tilmaamaha GBV (IST)	Erin Patrick*	Isku xidhaha Tilmaamaha ee GBV
8	GBV Tilmaamaha IST	Sonia Rastogi*	Khabiir u gaar ah Maamulka Xogta
9	GBV Tilmaamaha IST	Masumi Yamashina	Khabiir u gaar ah Barnaamijka (GBV Tilmaamaha)
10	Kooxda Ilaalada Caalamiga ah (GPC)	Sofia Khetib-Grundy	Khabiirka Isku xidhaha Ilaalada, GPC
11	Ururka Caalamiga ah ee Socdaalka (IOM)	Joseph Ashmore	La taliye dib u dejin iyo Hoy
12	IOM	Boshra Khoshnevis	La taliye dib u dejin iyo Hoy
13	IOM	Victoria Korsnes Nordli	Khabiirka gaar ah ee GBV
14	Gudida Badbaadinta Caalamiga ah ee (IRC) Jordan	Melanie Megevand	Hawl galinta iyo Ilaalada Dumarka, La taliye farsamo oo khabiir ah
15	IRC	Ricardo Pla Cordero*	Yaraynta Khatarta oo ay ku jiraan la taliye
16	Mercy Corps	Kevin McNulty	Lataliyaha ilaalinta
17	Mercy Corps	Alexa Swift	La tacaalida dhaqaalaha iyo Kasoo kabashada, la taliye sare
18	Oxfam	Julie Lafrenière	Kooxda Hogaaminta ee jinsiga
19	UNICEF/UNHCR	Kirstin Lange*	La taliye sare oo Naafada ah
20	UNICEF	Shannon Hayes*	Isku xidhaha barnaamijka– DTM Caruurta socota
21	UN xafiiska komishaneerka sare ee qaxoontiga (UNHCR)	Laura Madsen*	La taliyaha ilaalada iyo lacagta
22	UNHCR	Elizabeth Morrissey*	Sarkaalka Ilaalada (SGBV)

	URUR	MAGACA	CIWAAN
23	UNHCR	Renate Frech	Sarkaal sare oo ilaalada ah (SGBV), Xarunta Horumarka iyo Waxbarashada ee Caalamiga ah
24	Haweenka UN	Eva Langaas	Falanqeeeye barnaamij
25	Haweenka UN	Claire A. Simon*	La taliye, Jinsiga iyo Lacagta
26	Haweenka UN	Theresia Thylin	Khabiir xaga jinsiga ah iyo bani aadanimada
27	Xafiiska Haweenka ee dalka Jordan ee UN	Ana Lukatela*	Madaxa Barnaamijyada, Xafiiska Haweenka ee dalka Jordan ee UN
28	Xafiiska heer gobol ee Gobolada Carabta UN	Ekram El-Huni*	Isku xidhe Goboleed, Lacagta Madad ee EU, Amman, Jordan
29	Xafiiska heer gobol ee Gobolada Carabta UN	Rachel Weeks	Gobolada Carabta, Waxqabadyada Bani aadanimo iyo amniga, nabada, lataliye Goboleed
30	Komishanka Dumarka Qaxoontiga ah (WRC)	Tenzin Manell*	Lacagta iyo Nololsha, lataliye sare oo dhinaca farsamada ah
31	Haayada World Vision ee South Sudan	Vanessa Saraiva	Isku xidhaha Shaqooyinka Lacagaha iyo ilaalada caruurta

Lifaaqa 4: Tusaale GBV Falaqaynta khataraha CVA

QAYBTA HALISTA EE TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA GARGAARKA LACAGTA KAASH IYO FOOJARKA AH	HALISTA RABSHADA KUSALAYSAN JINSIGA (MACNAHA GUUD EE GAARKA AH)	NOOCYADA TACADDIYADA KU SALEEYSAN JINSIGA EE SUURTOGALKA AH	TAAGEERADA YARAYNTA SHAQSI IYO QOYS	TALLAABOYINKA YAREYNTA WAKIILADA BANI'AADAMNIMADA	FAA'IIDOOYIN SUURTOGAL AH
KA QEYB QAADASHADA IYO KA-QAADISTA (QIIMEYN KU SAABSAN BARNAAMIJKA MACLUUMAADKA IYO WACYIGELINTA)					
HELITAANKA AMMAANKA IYO SHARAFTA LEH (QAAS LOOGU TALAGALAY QAABKA SOO SAARIDDA FARSAMADA EE GARGAARKA LACAGTA KAASH AH IYO FOOJARKA)					
SIRTA XOGTA SHAQSIYADEED EE BADBAADAYAASHA IYO DADKA HALISTA UGU JIRA					
CAADOYINKA BULSHADA IYO WADAJIRKA, XIDHIIDHKA QOYSKA & BULSHADA					
KALE (MACNAHA GUUD-GAAR AH)					

